

Фінансується
Європейським Союзом

ОФІС ВІЦЕПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА
З ПИТАНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ
ЖІНОЧИЙ
ФОНД

УРЯДОВА
УПОВНОВАЖЕНА
З ПИТАНЬ ҐЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

ІНДЕКС ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ

Київ – 2025

ІНДЕКС ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ

Київ – 2025

**Фінансується
Європейським Союзом**

Індекс гендерної рівності для України підготовлений коштом Європейського Союзу в рамках проєкту «Мережа гендерних аналітичних центрів: посилення спроможності задля розробки передових політик, оцінки впливу, стратегічної адвокації та сфокусованих комунікацій щодо політик», який впроваджувався Українським Жіночим Фондом у плідній співпраці з Державною службою статистики України за підтримки Офісу Віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції та Апарату Урядової уповноваженої з питань гендерної політики, а також за методологічного супроводу Європейського інституту гендерної рівності (EIGE).

Відповідальність за зміст матеріалу несе Український Жіночий Фонд, видання не обов'язково відображає думку Європейського Союзу.

ЗМІСТ

АБРЕВІАТУРИ ТА СКОРОЧЕННЯ	3
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ	4
КОДИ КРАЇН	6
ВСТУП	7
ПЕРЕДМОВА	8
I. ПІДГОТОВКА ІНДЕКСУ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЯК КРОК НА ШЛЯХУ ДО ЄС	9
II. МЕТОДОЛОГІЯ	12
III. ІНДЕКС ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ – УКРАЇНА	17
III.1. Домен «РОБОТА»	19
III.2. Домен «ГРОШІ»	22
III.3. Домен «ЗНАННЯ»	25
III.4. Домен «ЧАС»	28
III.5. Домен «ВПЛИВ»	31
III.6. Домен «ЗДОРОВ'Я»	34
III.7. Домен «НАСИЛЬСТВО»	37
IV. ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ В УКРАЇНІ	43
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	49
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
Додаток 1. Джерела даних та значення показників ІҐР в Україні	53
Додаток 2. Розподіл значень показників, що використовуються для розрахунку ІҐР у країнах-членах ЄС та в Україні	56

АБРЕВІАТУРИ ТА СКОРОЧЕННЯ

ГЗН	гендерно зумовлене насильство
Держстат	Державна служба статистики України
Євростат	Статистична організація Європейської комісії
ЄДЕБО	Єдина державна електронна база з питань освіти Міністерства освіти і науки України
ЄС	Європейський Союз
ЗВО	заклад вищої освіти
ІГР	Індекс гендерної рівності, Індекс
ККУ	Кримінальний кодекс України
КМІС	Київській міжнародний інститут соціології
КМУ	Кабінет Міністрів України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
НАНУ	Національна академія наук України
НОКУ	Національний олімпійський комітет України
НСТУ	Національна суспільна телерадіокомпанія України
ОБСЕ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
Омнібус	вибіркове опитування КМІС «Думки та погляди населення України: лютий 2024»
ОРС	обстеження робочої сили
ОСЕСД	обстеження соціально-економічного стану домогосподарств
ОУЖД	обстеження умов життя домогосподарств
ПКС	паритет купівельної спроможності
СНПК	сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом
УЖФ	Український Жіночий Фонд
ЦОВВ	центральні органи виконавчої влади
ЮНІСЕФ	Міжнародний фонд допомоги дітям при Організації Об'єднаних Націй
EHIS	European Health Interview Survey (Європейське обстеження стану здоров'я шляхом опитування)
EIGE	European Institute for Gender Equality (Європейський інститут гендерної рівності)
EQLS	European Quality of Life Surveys (Європейські обстеження якості життя)
EU-LFS	EU Labour Force Survey (Обстеження робочої сили ЄС)
EU-SILC	EU statistics on income and living conditions (Статистика доходів і умов життя в ЄС)
Eurofound	European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Європейська фундація з поліпшення умов життя та праці)
EWCS	European Working Conditions Surveys (Європейські обстеження умов праці)
GREVIO	Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (Група експертів з дій проти насильства щодо жінок і домашнього насильства, незалежний експертний орган Ради Європи, відповідальний за моніторинг виконання Стамбульської конвенції)
WMID	Gender statistics database «Women and Men in Decision Making» (База даних гендерної статистики «Жінки та чоловіки у прийнятті рішень»)

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ

Термін, поняття	Визначення
Ваговий коефіцієнт	Числове значення, яке присвоюється кожному домену, що використовується для оцінки ІГР. Відображає відносну важливість/пріоритетність доменів у загальному індексі. Сума вагових коефіцієнтів дорівнює 1. Для ІГР вагові коефіцієнти визначено групою експертів Європейського інституту ґендерної рівності (EIGE) із застосуванням методу аналітичного ієрархічного процесу (Analytic hierarchy process) [4]
Вертикальна сегрегація	Концентрація жінок і чоловіків на різних посадових рангах, рівнях відповідальності чи позиціях [10]
Горизонтальна сегрегація	Концентрація жінок і чоловіків в різних секторах зайнятості та професіях [10]
Ґендерна нерівність	Стан речей в правовій, соціальній і культурній сферах, коли стать та/або ґендер визначає різницю у правах та ставленні (повазі до гідності) до жінок та чоловіків, що виражається в їхньому нерівному доступі до прав та користуванні ними, а також очікування відповідності поведінки особи стереотипним соціальним та культурним ролям [10]
Ґендерна рівність	Рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства ¹
Ґендерна сегрегація	Відмінності у моделях участі жінок та чоловіків на ринку праці, у громадському і політичному житті, неоплачуваній домашній роботі та догляді, а також у виборі освіти молодими жінками і чоловіками [10]
Ґендерний баланс	Людські ресурси та рівна участь жінок та чоловіків у всіх сферах роботи та проєктах чи програмах. Довідково: Реалізація ґендерної рівності передбачає, що жінки та чоловіки братимуть участь у прийнятті рішень пропорційно до їх частки від загальної кількості населення. Однак у багатьох сферах життя бере участь менша кількість жінок, ніж можна було б очікувати з огляду на розподіл населення за статтю (недопредставленість жінок), тоді як з чоловіків бере участь більше, ніж очікувалося (надпредставленість чоловіків) [10]
Ґендерний розрив	Розрив у будь-якій сфері між жінками та чоловіками з огляду на рівень їхньої участі, доступу, прав, оплати праці, фінансової компенсації за виконану роботу чи благ [10]. Ґендерний розрив визначається як відношення абсолютного значення показника у певній сфері для жінок до середнього значення показника по населенню в цілому (середнє арифметичне з абсолютних значень показника в певній сфері для чоловіків та жінок). Ґендерний розрив набуває значення в інтервалі [0; 1]. При значенні ґендерного розриву 0 ґендерна рівність вважається досягнутою, а при значенні ґендерного розриву 1 констатуємо повну ґендерну нерівність

¹ Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 р. № 2866-IV, станом на 19.12.2024 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

Еквівалент повної зайнятості	<p>Одиниця вимірювання зайнятих осіб, що робить їх порівнянними, хоча вони можуть працювати різну кількість годин на тиждень. Це спосіб перерахувати всіх працівників до єдиного стандарту, ніби вони всі працюють повний робочий час.</p> <p>Людині, яка працює повний 40-годинний робочий тиждень, присвоюється коефіцієнт «1», тоді як працівнику, який працює неповний робочий день, присвоюється коефіцієнт пропорційно відпрацьованим годинам. Наприклад, працівнику, який працює 20 годин на тиждень присвоюється коефіцієнт «0,5» [12]</p>
Індекс кар'єрних перспектив (бали, 0–100)	Один із індексів якості роботи, розроблених Eurofound. Він поєднує в собі показники статусу зайнятості (самозайнятий чи найманий працівник), тип контракту, перспективи кар'єрного зростання, як їх сприймає працівник, уявлення про ймовірність втрати роботи та досвід скорочення штату в організації. Індекс вимірюється за шкалою від 0 до 100, де чим вищий бал, тим вища якість роботи [11]
Квінтільний коефіцієнт доходу (S20/S80)	Міра нерівності розподілу доходу між двома категоріями населення: 20% населення з найнижчим доходом (нижній квінтіль), та 20% населення з найвищим доходом (верхній квінтіль)
Коригуючий коефіцієнт гендерного розриву	Коефіцієнт, який відображає досягнення кожної країни за певним індикатором ІГР порівняно з базовим значенням, яке відповідає ідеальному сценарію гендерної рівності. При розрахунку ІГР базовим є значення найкращого показника серед країн ЄС за ряд років: 2005, 2010, 2012 та 2015 роки [4]
Модифікована шкала еквівалентності ОЕСР	<p>Система коефіцієнтів, розроблених Організацією економічного співробітництва та розвитку, що надаються членам домогосподарства і відображають зменшення мінімально необхідних потреб на одного члена домогосподарства при збільшенні розміру домогосподарства та зміні його складу.</p> <p>Згідно з методологією побудови ІГР, при розрахунку окремих показників використовується шкала еквівалентності, згідно з якою кожному члену домогосподарства присвоюються такі коефіцієнти: 1,0 – першій дорослій особі (голові домогосподарства); 0,5 – іншим дорослим особам віком 14 років і старше; 0,3 – дітям віком до 13 років²</p>
Неформальна освіта	Освіта, що здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій ³
Паритет купівельної спроможності (ПКС)	Індекс, який використовується для порівняння купівельної спроможності різних валют. Це економічний показник, який дозволяє порівнювати вартість товарів і послуг у різних країнах з огляду на різницю в рівнях цін. Отже, ПКС показує, скільки товарів і послуг можна придбати за одну одиницю однакової валюти (доларах або євро) в різних країнах ⁴
Показник	Узагальнена кількісна характеристика соціально-економічних явищ і процесів у їхній якісній визначеності в конкретних умовах місця і часу ⁵

² Living conditions in Europe - income distribution and income inequality (November, 2024). Eurostat. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_income_distribution_and_income_inequality

³ Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII, станом на 01.01.2025 р., стаття 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

⁴ Значення ПКС у різних країнах світу доступні за посиланням: <https://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.PPP?year=2021>

⁵ Доценко О.С. Практикум з загальної теорії статистики: навч. посібник / О.С. Доценко. - Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2010. - 204 с.

КОДИ КРАЇН

№	Код країни	Назва країни (англ.)	Назва країни (укр.)
1	EU	EU Member States	Члени ЄС
2	BE	Belgium	Бельгія
3	BG	Bulgaria	Болгарія
4	CZ	Czechia	Чехія
5	DK	Denmark	Данія
6	DE	Germany	Німеччина
7	EE	Estonia	Естонія
8	IE	Ireland	Ірландія
9	EL	Greece	Греція
10	ES	Spain	Іспанія
11	FR	France	Франція
12	HR	Croatia	Хорватія
13	IT	Italy	Італія
14	CY	Cyprus	Кіпр
15	LV	Latvia	Латвія
16	LT	Lithuania	Литва
17	LU	Luxembourg	Люксембург
18	HU	Hungary	Угорщина
19	MT	Malta	Мальта
20	NL	Netherlands	Нідерланди
21	AT	Austria	Австрія
22	PL	Poland	Польща
23	PT	Portugal	Португалія
24	RO	Romania	Румунія
25	SI	Slovenia	Словенія
26	SK	Slovakia	Словаччина
27	FI	Finland	Фінляндія
28	SE	Sweden	Швеція
29	UA	Ukraine	Україна

ВСТУП

Побудова Індексу ґендерної рівності є великим кроком для України в напрямку гармонізації національної політики забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків із загальноєвропейською.

Європейський союз, до членства у якому рухаємось, ставить собі за мету перетворення на суспільство рівних можливостей для жінок і чоловіків. З 2010 року завдяки складовим Індексу відслідковується прогрес у цій сфері в усіх країнах-членах ЄС та загалом у Європейському союзі.

Показники Індексу ґендерної рівності знаходять відображення у діяльності ЄС, що стосуються як зовнішньої політики Співдружності (Плану дій з досягнення ґендерної рівності та уповноваження жінок, Gender Action Plan), так і внутрішньої (Стратегія ґендерної рівності). Так, ключовими завданнями Стратегії є викорінення ґендерно зумовленого насильства; боротьба із стереотипами; досягнення рівної участі в різних секторах економіки; усунення ґендерного розриву в оплаті праці та пенсії, досягнення ґендерного балансу в процесі прийняття рішень. Стратегія ґендерної рівності ЄС, в свою чергу, визначає появу нових рекомендацій та обов'язкових до виконання Директив в сфері ґендерної рівності.

Для України поява національного Індексу означає можливість проаналізувати становище жінок і чоловіків, використовуючи єдину з Європейським союзом методологію. Це можливість для нас застосувати якісний ґендерний аналіз на етапі розробки національної політики, що відповідатиме найвищим стандартам ЄС.

Політика ЄС щодо ґендерної рівності знаходиться в постійному розвитку. Спостерігається прогрес в забезпеченні рівних прав та можливостей жінок та чоловіків. І хоча жодна країна ще не наблизилась до повної ґендерної рівності, з 2010 року середній показник ЄС зріс з 63,1 до 71 балів, зі 100 можливих. Індекс ґендерної рівності України дорівнює 61,4 бали. Для того, щоб наблизитись до середніх показників ЄС, ми маємо продовжувати системну політику в сфері ґендерної рівності і враховувати європейські стандарти, застосовувати індикатори Індексу при розробці і оцінці національних стратегій та планів дій.

Я переконана, що Україна, входячи до цього рейтингу здатна на значний прогрес в найближчій перспективі. В цьому зацікавлений Уряд України і громадянське суспільство. Зрештою, за політиками і показниками стоять люди, жінки і чоловіки, які обрали для себе європейське майбутнє – майбутнє рівних прав і можливостей.

Катерина Левченко
Урядова уповноважена з питань ґендерної політики

ПЕРЕДМОВА

Рух України до вступу в ЄС – це спільна робота всієї Держави: Президента, Уряду, Парламенту, представників бізнесу та громадянського суспільства.

Саме тому, для підготовки переговорних позицій України щодо вступу сформовано 36 робочих груп, до яких зокрема увійшли представники громадськості, експерти з різних аналітичних центрів та правозахисних організацій, зокрема ті, що опікуються питаннями реалізації політики ґендерної рівності. Активне партнерство Уряду з громадянським суспільством вже багато років допомагає нам якомога ефективніше змінювати країну, трансформувати її на шляху до ЄС.

Завдяки синергії всередині нашої держави, Україна стала першою країною, що отримала статус кандидата в члени ЄС, продовжуючи боротьбу за свою незалежність, в розпал повномасштабної агресії росії. Ми також стали першою державою, що розробила Індекс ґендерної рівності в умовах війни. Це крок до системного планування реформ у сфері забезпечення рівності жінок та чоловіків, а також інклюзивного погляду на відбудову країни.

Підготовка цього дослідження за підтримки Європейського Союзу стала ще одним яскравим прикладом ефективності співдії державних і громадських структур. Цей Індекс, вперше, предметно демонструє стан ґендерної рівності в Україні за 6 ключовими сферами життя українців та українок, демонструючи як наші досягнення, так і потенційні напрями розвитку, а також дозволяє поглянути на успіхи в порівнянні з країнами-членами ЄС.

Ми добре розуміємо, що успіх України – у боротьбі за власну свободу, повоєнному відновленні та зміцненні її як демократичної європейської держави – залежить від реалізації потенціалу кожного громадянина й кожної громадянки. Для цього необхідно усувати наявні бар'єри, часто зумовлені стереотипами, дискримінаційними нормами та практиками. Орієнтиром для нас у цьому питанні має стати європейський досвід та напрацювання.

Ольга Стефанішина

Віце-прем'єр-міністерка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України - Міністерка юстиції України

I. ПІДГОТОВКА ІНДЕКСУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЯК КРОК НА ШЛЯХУ ДО ЄС

Незмінний курс України на європейську інтеграцію визначений народом України на революції гідності та закріплений у Конституції України. Цей курс передбачає досягнення критеріїв повноправного членства в ЄС.

Досягнення Україною європейських стандартів гендерної рівності як на законодавчому рівні, так і на рівні практичного забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків є важливою частиною європейської інтеграції.

Цей документ містить перший для України пілотний розрахунок індексу гендерної рівності відповідно до методології Європейського інституту гендерної рівності. Підготовка країнами, зацікавленими в європейській інтеграції, національних індексів гендерної рівності є виявом політичної волі до врахування стандартів ЄС.

Індекс гендерної рівності є комплексним інструментом для моніторингу й оцінки прогресу досягнення гендерної рівності в європейських країнах. Він вимірює гендерні розриви, враховує досягнення країн і характеризує результати політики ЄС та національних політик щодо забезпечення рівних прав і можливостей для жінок та чоловіків у шести основних сферах життя суспільства – робота, гроші, знання, час, вплив та здоров'я.

Індекс гендерної рівності (ІГР) для України розроблений експертною командою Українського Жіночого Фонду (УЖФ) у співпраці з Державною службою статистики України (Держстатом) за консультативної підтримки експертів EIGE, за підтримки Офісу Віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України й Апарату Урядової уповноваженої з питань гендерної політики в рамках проєкту «Мережа гендерних аналітичних центрів: посилення спроможності задля розробки передових політик, оцінки впливу, стратегічної адвокації та сфокусованих комунікацій щодо політик», що фінансується Європейським Союзом.

Попри обмеження зі збиранням даних під час військового стану та через відсутність прямих відповідників певним показникам європейської статистики, експертній команді вдалося зібрати та розрахувати дані по Україні для 30 з 31 показника Індeksu з використанням лише одного проксі-показника. Методологічна основа українського ІГР гармонізована з методологією EIGE, що забезпечує порівнянність ІГР в Україні та у країнах-членах ЄС.

Методологічна база, напрацьована в рамках підготовки пілотного розрахунку Індeksu, закладає основи для подальшого зближення системи показників України та ЄС і створює передумови для інституалізації українського ІГР.

Очікується, що на основі запровадження моніторингу ІГР та його складових буде посилено базу для оцінки стану й динаміки забезпечення гендерної рівності в Україні, для розробки та моніторингу державної політики гендерної рівності, в тому числі гендерно чутливого відновлення України від наслідків війни. Також забезпечуватиметься можливість порівнювати Україну з іншими європейськими країнами щодо досягнень у сфері гендерної рівності за однаковими підходами та критеріями, з'явиться поштовх для розвитку потенціалу України у сфері використання гендерної статистики.

У 2014 р. Україною та Європейським парламентом ратифіковано Угоду про асоціацію з ЄС, відповідно до положень якої перед державою поставили завдання забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для представників обох статей у сферах зайнятості, освіти та навчання, економічної і громадської діяльності та у процесі прийняття рішень.

В основі Європейського Союзу стоять спільні цінності, як-от повага до людської гідності, свобод і прав людини, демократії, рівності та верховенства права. Зокрема, прагнення усунути дискримінацію та сприяти рівності жінок і чоловіків пронизує систему права ЄС – від Договору про заснування Європейської Спільноти у 1957 році до найсучасніших Директив щодо стандартів забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків у конкретних сферах.

Важливо, що українці та українки не просто зацікавлені у вступі України до Європейського Союзу. Вони розуміють ціннісний аспект євроінтеграції, зокрема щодо гендерної рівності. 91% українців та українок вважають, що рівні можливості для жінок і чоловіків є невід'ємною частиною стандартів прав людини у Європейському Союзі. При цьому різниця у відповідях чоловіків та жінок настільки незначна, що не перевищує статистичної похибки⁶.

На думку українок та українців, європейська інтеграція розширить можливості для жінок захищати свої права, а також бути активнішими у різних сферах життя: на ринку праці, у суспільному житті, у сфері освіти й навчання, дозволить жінкам брати діяльну участь у процесах прийняття рішень та в економіці загалом. Різниця у відповідях чоловіків і жінок виявилася незначною – респондентки дещо більше пріоритизували участь у суспільному житті (92,3% серед жінок проти 88,0% серед чоловіків) та участь у прийнятті рішень (90,9% проти 86,6%).

Тож реалізація зобов'язань України щодо європейських стандартів гендерної рівності відповідає запиту суспільства. А результати підготовки індексу гендерної рівності для України мають стати наочним свідченням близькості цих стандартів і цінностей українкам та українцям і показати, що місце України – у Європейському Союзі.

23 червня 2022 року Україна отримала статус кандидата на членство в Європейському Союзі, а переговори про вступ до ЄС відкрилися для України у грудні 2023 року за результатами позитивної оцінки Європейською комісією стану виконання Україною відповідних рекомендацій.

Звіт про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року наскрізно згадує питання гендерної рівності та прав жінок понад 60 разів у дев'яти частинах, що стосуються: демократії; реформи державного управління; судової влади та фундаментальних прав людини; соціальної політики та зайнятості; науки й досліджень; правосуддя, свободи та безпеки; наявності функціонуючої ринкової економіки; підприємництва й політики в галузі промисловості, а також корпоративного права.

Правова система та практика ЄС щодо забезпечення гендерної рівності продовжують розвиватися згідно з Планом дій ЄС щодо прав людини та демократії на 2020–2024 роки та Стратегією гендерної рівності ЄС на 2020–2025 роки. Щоб відповідати стандартам членства, Україна має продемонструвати відданість принципам і цінностям Євросоюзу, готовність докласти активних зусиль для подолання існуючих гендерних розривів.

Зважаючи на набуття Україною статусу держави – кандидата на членство в ЄС та імплементації актів права ЄС у сфері статистики, необхідно гармонізувати національну статистичну систему з європейськими нормами і стандартами та посилити співпрацю з Європейським Союзом для забезпечення використання єдиної термінології, визначень, статистичних класифікацій і методів, узгоджених із загальноприйнятими принципами міжнародної та європейської статистичної практики. У рамках Програми розвитку офіційної статистики Держстат працює над удосконаленням методології державних статистичних спостережень та приведенням їхніх показників у відповідність до норм, викладених у Збірнику статистичних вимог ЄС.

⁶ Рівність – це можливості. 91% українців/ок вважають рівні можливості невід'ємною частиною стандартів прав людини ЄС. Український Жіночий Фонд. 25.06.2024. URL: <https://uwf.org.ua/rivnist-cze-mozhlyvosti-91-ukrayincziv-ok-vvazhayut-rivni-mozhlyvosti-nevidyemnoyuchastynoyu-standartiv-prav-lyudyny-yes/> (може, варто послатися на методологію опитування?)

Отже, на шляху до вступу до Європейського Союзу підготовка індексу ґендерної рівності сприяє виконанню таких актуальних для України завдань:

- ▶ інтеграція у державну політику європейських принципів і стандартів забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків у різних сферах суспільного життя;
- ▶ відстежування поточної ситуації із забезпеченням ґендерної рівності, використовуючи сучасні європейські інструменти;
- ▶ розширення співпраці з європейськими партнерами у сфері виробництва й аналізу ґендерної статистики;
- ▶ підвищення ефективності державної політики щодо забезпечення ґендерної рівності.

Розробка ІґР для України є ознакою політичної волі до повноцінної європейської інтеграції. Україна як держава поділяє європейські цінності та готова до оцінки стану ґендерної рівності, що є невід'ємною складовою прав людини, за європейською шкалою. Комунікація українських результатів розрахунку Індексу для населення ЄС допоможе формуванню соціальної підтримки євроінтеграції України серед громадян країн ЄС.

II. МЕТОДОЛОГІЯ

Концептуальна основа

Розрахунок ІГР базується на міжнародно прийнятій методології побудови зведених індексів, розробленій Об'єднаним дослідницьким центром OECD, впровадженій Європейським інститутом ґендерної рівності для обчислення ІГР у країнах-членах ЄС.

Відповідно до процедури розрахунку, ІГР – це кількісний показник, який в інтегральному вигляді відображає основні аспекти нерівності становища жінок і чоловіків на рівні країн. Процедура розрахунку ІГР дає можливість статистично обґрунтовано визначити, за рахунок яких показників досягається прогрес або регрес щодо ґендерної рівності у певній країні та якими показниками обумовлено місце країни у рейтингу за ІГР.

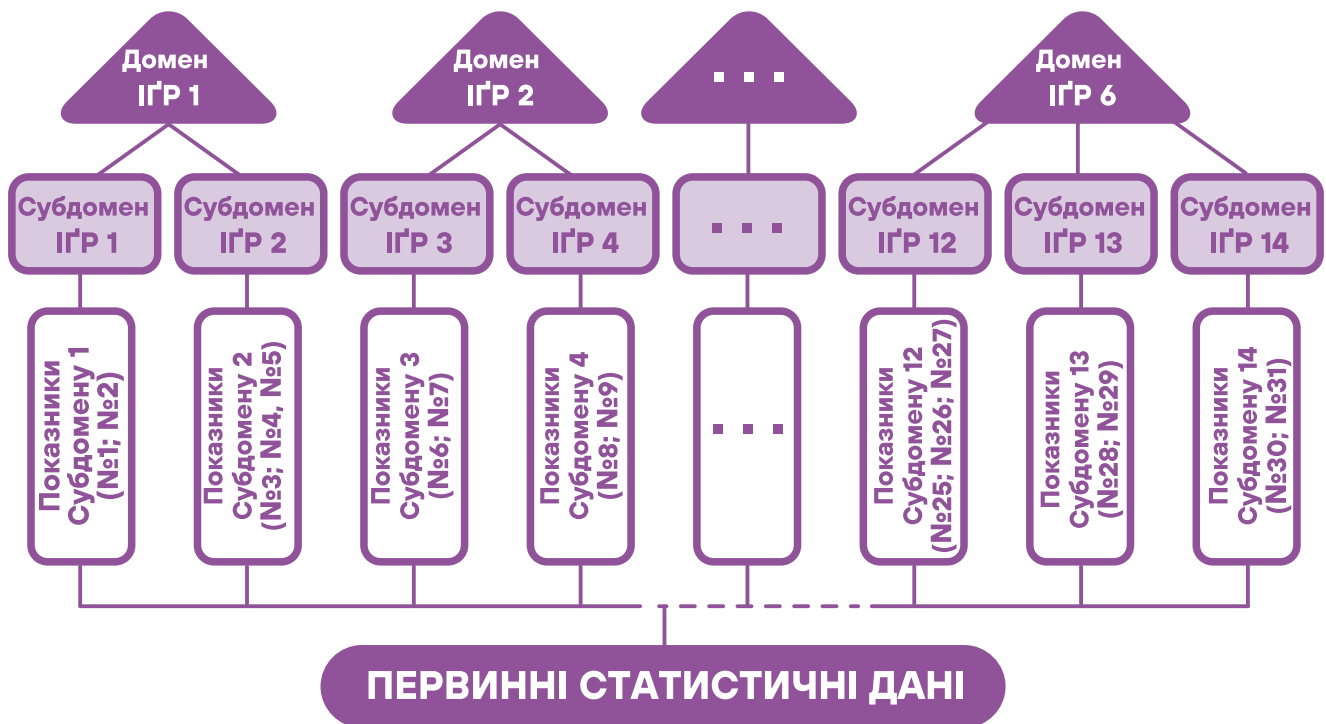
В інтегральному вигляді індекс ґендерної рівності характеризує рівень досягнень і ґендерну рівність у шести ключових сферах (доменах) політики ґендерної рівності: робота, гроші, знання, час, вплив, здоров'я:

КОМПОНЕНТИ ІНДЕКСУ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Шість доменів поділено на 14 субдоменів – підгрупи, в яких оцінюються ґендерні розриви за ключовими сферами розвитку країни. Субдомени складаються з субіндексів, розрахованих на основі показників, які є джерелом даних про доступність для чоловіків і жінок певних благ суспільного життя. Отже, ІГР має ієрархічну структуру і охоплює 6 індексів, 14 субіндексів і 31 показник.

ЗАГАЛЬНА СХЕМА ПОБУДОВИ ІГР НА РІВНІ КРАЇНИ

Індекс ґендерної рівності вимірюється в балах за шкалою [1;100], де 1 означає повну ґендерну нерівність, а 100 – повну ґендерну рівність.

Згідно з методологією ІГР, ґендерна рівність позиціонується як така, що стосується і жінок, і чоловіків, при цьому увага акцентується на тому, що ґендерні розриви завдають шкоди обом статям і суспільству загалом. При інтерпретації ІГР важливо розуміти, що він вимірює ґендерні розриви, а не конкретне становище жінок і чоловіків індивідуально.

Розрахунок ІГР здійснюється на основі показників (крім домену «Вплив»), які характеризують поширеність певного явища серед жінок і чоловіків окремо, що забезпечує можливість елімінувати вплив неоднакової кількості жінок і чоловіків у загальній чисельності населення.

Індекс ґендерного розриву має два компоненти: величину ґендерного розриву, яка вимірює відносну різницю між значеннями показників для жінок і чоловіків, та коригуючий коефіцієнт, який дозволяє враховувати контекст країни шляхом порівняння рівнів, досягнутих у всіх державах-членах ЄС для кожного показника у визначений період часу.

Показники домену «Вплив» представлені частками, сума яких становить 100%, тому процедури коригування до них не застосовуються.

Процедура розрахунку ІГР України реалізована в декілька етапів, відповідно до методології EIGE:

1. На першому етапі здійснено збирання даних із наявних і доступних інформаційних джерел та перетворення показників так, щоб всі вони були «позитивними», тобто їх значення демонстрували прогрес у досягненні ґендерної рівності.
2. На другому етапі розраховано ґендерні розриви з урахуванням коригуючих коефіцієнтів, а отже, здійснено перехід від фактичних значень показників для жінок і чоловіків до відносних показників ґендерних розривів, що вимірюються за однією шкалою і є основою для формування ІГР.
3. На третьому етапі сформовано узагальнюючий ІГР за таким алгоритмом: на найнижчому рівні агреговано 31 відносний показник на рівень 14-ти субдоменів за формулою середньої арифметичної; на другому рівні агреговано субіндекси за 14 субдоменами на

рівень 6-ти доменів за формулою середньої геометричної; на третьому рівні для агрегації застосовано формулу середньої геометричної зваженої з використанням вагових коефіцієнтів і отримано узагальнюючу оцінку ІГР.

Серед зазначених етапів робіт найбільш тривалим і проблематичним був процес збору даних, оскільки частина показників не збиралася в Україні під час війни, інші показники були зовсім відсутні. Тому приймалися рішення щодо можливих шляхів виходу із ситуації: пошуку альтернативних джерел або проксі-показників.

Крім цього, деякі показники мали складні формули розрахунків (наприклад, показник «Середній еквівалентний чистий дохід в євро, за ПКС» або «Індекс кар'єрних перспектив»); іноді при розрахунках поєднувалася інформація з різних джерел даних (наприклад, показник «Тривалість трудової діяльності»), що також вимагало нових знань та гарантії їхнього коректного застосування.

При реалізації процедур розрахунку ІГР проблемою виявилось усвідомлення того, що показники домену «Вплив» мають специфіку розрахунку, яка не була очевидною із доступних публікацій щодо методології ІГР. Проблема була вирішена шляхом консультацій з представниками EIGE.

З детальним описом європейської методології побудови ІГР можна ознайомитися на сайті Європейського інституту гендерної рівності⁷.

Для країн-членів ЄС EIGE описує два додаткові домени – «Насильство» та «Інтерсекційна нерівність». Відповідно до методології EIGE, ці домени не включені у розрахунки ІГР, оскільки дані за ними стосуються окремих груп людей. Крім того, ці явища є однозначно негативними й підлягають повному викоріненню у суспільстві, тож не йдеться про усунення розривів між жінками і чоловіками.

Для звіту щодо ІГР України окремо розглянуто додатковий домен «Насильство».

Важливим фактором ефективності ІГР для оцінки стану гендерної рівності є систематичність його розрахунку і регулярність аналізу динаміки в межах кожного окремого показника, субдомена та домена. EIGE проводить розрахунок ІГР для країн ЄС щорічно, супроводжуючи звіти ІГР аналізом тенденцій в цілому для ЄС, для кожної сфери, а також оцінкою змін протягом часу – в довгостроковій (з 2010 року) та середньостроковій (за останні три роки) перспективі. Наприклад, звіт EIGE з індексом за 2024 рік аналізує зміни в з 2010 року та з 2021 року. Порівняння ситуації в різних доменах, а також серед різних країн дозволяє відстежити динаміку суспільних змін та проаналізувати ефективність державних політик в середньо та довгостроковій перспективі.

Адаптація європейської методології для формування ІГР в Україні

Робота над розрахунком ІГР тривала 1,5 року. До складу робочої групи увійшли представниці та представники Держстату й незалежні експерти.

На початковому етапі команда дослідників ознайомилася з принципами формування системи показників, джерелами даних, вимогами до якості даних, було оцінено наявні та перспективні джерела даних в Україні. Також було вивчено та відпрацьовано алгоритми розрахунку європейського ІГР на основі використання баз первинних даних за 2013–2021 роки. У травні 2023 року українська делегація переймала досвід Європейського інституту гендерної рівності, розташованого у м. Вільнюс, щодо моніторингу гендерної рівності, а також досвід Литви щодо розробки і моніторингу гендерно чутливих політик.

⁷ Gender Equality Index 2017: Methodological Report. (2017). European Institute for Gender Equality. Retrieved from https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2017-methodological-report?language_content_entity=en

Методологія ІГР як інструмент оцінки прогресу у напрямі ґендерної рівності, практичний досвід запровадження та розрахунку ІГР у країнах ЄС і країнах-кандидатах були вперше представлені в Україні у квітні 2023 року на круглому столі «Досвід Індексу ґендерної рівності: виклики і перспективи для України», організованому Українським Жіночим Фондом, Держстатом та Апаратом Урядової уповноваженої з питань ґендерної політики за участі експертів EIGE.

На другому етапі головна увага була зосереджена на збиранні та підготовці наявних в Україні даних для аналізу. Щодо показників, відсутніх в Україні, забезпечено їхнє включення в програму комерційних обстежень (переважно це показники домену «Здоров'я» та «Час»). За наявними показниками проведено експериментальні розрахунки й аналіз отриманих результатів.

Крім того, на цьому етапі проведено презентацію проміжних результатів представникам EIGE, отримано серію консультацій із коректного застосування формул та специфіки розрахунку індексів за доменом «Вплив», а також рекомендації щодо джерел даних і алгоритмів розрахунку окремих показників домену «Робота».

Напрацювання з адаптації методології індексу ґендерної рівності для України та результати перших розрахунків були представлені у грудні 2023 року на круглому столі «Вимірювання та комунікація ґендерної рівності: досвід ЄС в Україні» за участі уповноважених представників ЦОБВ.

На третьому, заключному етапі сформовано кінцеву базу показників, здійснено повний цикл розрахунку ІГР в Україні за 2023 рік, проведено порівняльний аналіз з оцінками середньоевропейського ІГР та з ІГР країн-членів ЄС, підготовлено публікацію для ознайомлення з результатами дослідження широкого кола користувачів.

Валідаційний звіт з розрахунку ІГР в Україні представлено на круглому столі «Індекс ґендерної рівності: наближаємо стандарти ЄС в Україні» організованому УЖФ, Держстатом та Апаратом Урядової уповноваженої з питань ґендерної політики в листопаді 2024 року за участі експертів EIGE, представників ЦОБВ, ґендерних аналітичних центрів та незалежних експертів та експертів з питань ґендерної політики.

При підготовці українського ІГР використано найсучаснішу методичну базу EIGE, оновлену Європейським інститутом ґендерної рівності при підготовці європейського Індексу 2023 року, зокрема оновлені показники ґендерних розривів у домені «Час».

Джерела інформації

Інформаційною основою для розрахунку європейського ІГР є база ґендерної статистики Європейського інституту ґендерної рівності, яка включає такі дані:

- ▶ Статистична організація Європейської комісії (Eurostat), зокрема «Обстеження робочої сили ЄС (EU-LFS)», «Статистика доходів і умов життя ЄС (EU-SILC)», «Дослідження структури заробітної плати (SES)», «Європейське обстеження стану здоров'я шляхом опитування (EHIS)», статистичні дані Євростату в галузі освіти;
- ▶ Європейського фонду покращення умов життя та праці (Eurofound), зокрема «Європейські обстеження умов праці (EWCS)» та Європейське обстеження якості життя (EQLS)»;
- ▶ результати досліджень, що проводяться безпосередньо EIGE, зокрема «Дослідження ґендерних розривів у неоплачуваному догляді, індивідуальній та соціальній діяльності (CARE)»;
- ▶ набори даних за тематикою «Жінки та чоловіки у прийнятті рішень (WMID)», які збираються EIGE безпосередньо від охоплених організацій/структур через вебсайти, інші публікації або через прямі контакти.

Основну інформаційну базу для розрахунку ІГР в Україні становлять дані державних статистичних спостережень, таких як «Обстеження робочої сили», «Обстеження умов життя домогосподарств», а також дані демографічної статистики, адміністративні дані міністерств, відомств, компаній, організацій тощо (форми звітності та бази даних у відкритому доступі).

З метою дотримання міжнародних та національних зобов'язань України щодо виробництва дезагрегованих даних та гендерної статистики у грудні 2020 року КМУ видав розпорядження N 1517-р, яким затвердив перелік із 226 індикаторів для моніторингу гендерної рівності в Україні⁸. До зазначеного переліку входять, зокрема, індикатори, використані для обрахунку індексу гендерної рівності в Україні.

Для розрахунку окремих показників використані дані тематичних вибіркового обстежень: Всеукраїнського вибіркового обстеження соціально-економічного стану домогосподарств (грудень 2023 року – лютий 2024 року, ЮНІСЕФ) та вибіркового опитування «Думки та погляди населення України: лютий 2024» (Омнібус) Київського міжнародного інституту соціології на замовлення Українського Жіночого Фонду в рамках проєкту «Мережа гендерних аналітичних центрів: посилення спроможності задля розробки передових політик, оцінки впливу, стратегічної адвокації та сфокусованих комунікацій щодо політик», що реалізується за підтримки Європейського Союзу.

Обмеження у користуванні даними

Відповідно до методологічних підходів EIGE, при побудові ІГР у 2023 році базовими є показники за 2021 рік. Водночас випадки використання показників за більш ранні роки у разі відсутності даних за базовий період методологією EIGE не заперечується. Такий підхід може бути застосований у подальшому для розрахунку наступного ІГР України, якщо на той час не будуть відновлені державні вибіркові обстеження домогосподарств, які наразі не проводяться через дію воєнного стану (востаннє такі дослідження проводилися Державною службою статистики України у 2021 році).

Використання даних за попередні періоди зумовлено відсутністю даних за базовий період. У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», особи та організації під час дії воєнного стану мають право не подавати статистичну звітність. До того ж через військовий стан Держстат був змушений відкласти заплановане на 2023 рік запровадження вибіркового обстеження «Статистика доходів і умов життя в Європейському Союзі EU-SILC», що є одним із джерел даних для ІГР. Показники же 2024 року було зібрано вперше саме для розрахунку ІГР.

Крім цього, в Україні відсутнє джерело даних для розрахунку показника «Індекс кар'єрних перспектив». Це застарілий показник, єдиний, що не оновлюється у європейському ІГР з 2015 року. Тому для забезпечення неперервного ланцюга розрахунку ІГР в Україні за цим показником використано проксі-показник, а саме значення цього показника, усереднене по 11 східноєвропейських країнах-членах ЄС: Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Хорватія, Чехія.

Попри обмеження зі збиранням даних, методологічна основа українського ІГР гармонізована з методологією EIGE, що забезпечує методологічну узгодженість та порівнянність ІГР в Україні та у країнах-членах ЄС.

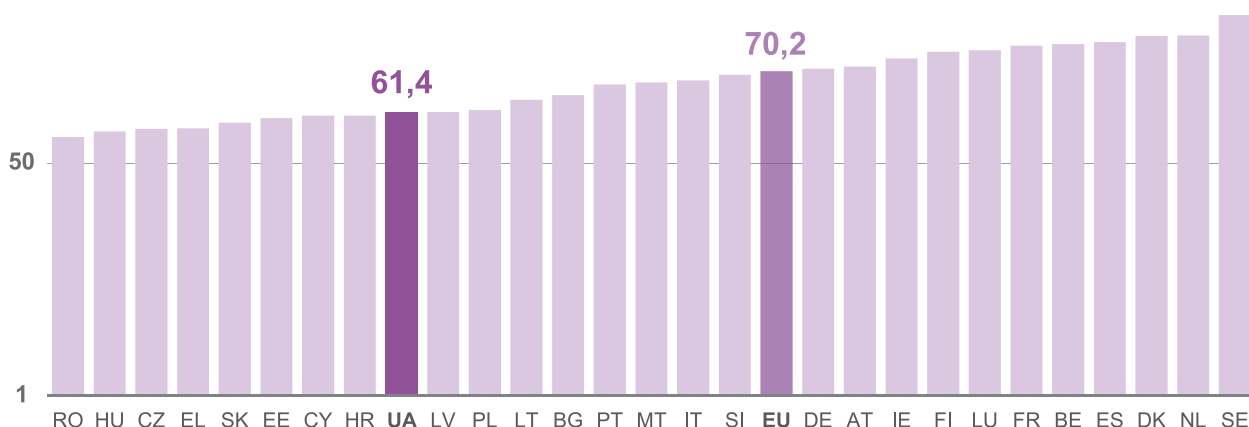
⁸ Питання збору даних для моніторингу гендерної рівності: розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 р. N 1517-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pitannya-zboru-danih-dlya-monitoringu-gendernoyi-rivnosti-s21220>. З переліком переліком індикаторів та їхніми оцінками до 2022 року можна ознайомитися на сайті Державної служби статистики України (<https://www.ukrstat.gov.ua/>), вкладка «Гендерна рівність».

III. ІНДЕКС ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ – УКРАЇНА

Релевантність ІҐР значною мірою залежить від актуальності та репрезентативності даних, які використовуються для його визначення. Оскільки ІҐР в Україні розраховується на основі показників, дані по яких визначені як до початку війни (переважно показники доменів «Робота», «Гроші», «Знання» та «Вплив»), так і під час війни (більшість показників доменів «Час» та «Здоров'я»), аналіз ситуації щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є певним чином фрагментарним. Однак слід підкреслити, що мета підготовки цієї публікації полягала не стільки в аналізі ситуації із забезпеченням ґендерної рівності, скільки в адаптації європейської методології для розрахунку ІҐР в Україні.

За результатами розрахунків встановлено, що у 2023 році індекс ґендерної рівності в Україні становив 61,4 бала. Це на 8,8 бала нижче, ніж у середньому по 27 країнах-членах ЄС.

А втім, результати України не є кардинально відмінними від загальноєвропейських. За загальними балами Індексу Україна займає 20 місце у рейтингу з 27 країн ЄС та України, випереджаючи такі вісім країн Європейського союзу, як Хорватія, Кіпр, Естонія, Словаччина, Греція, Чехія, а також Угорщина та Румунія.

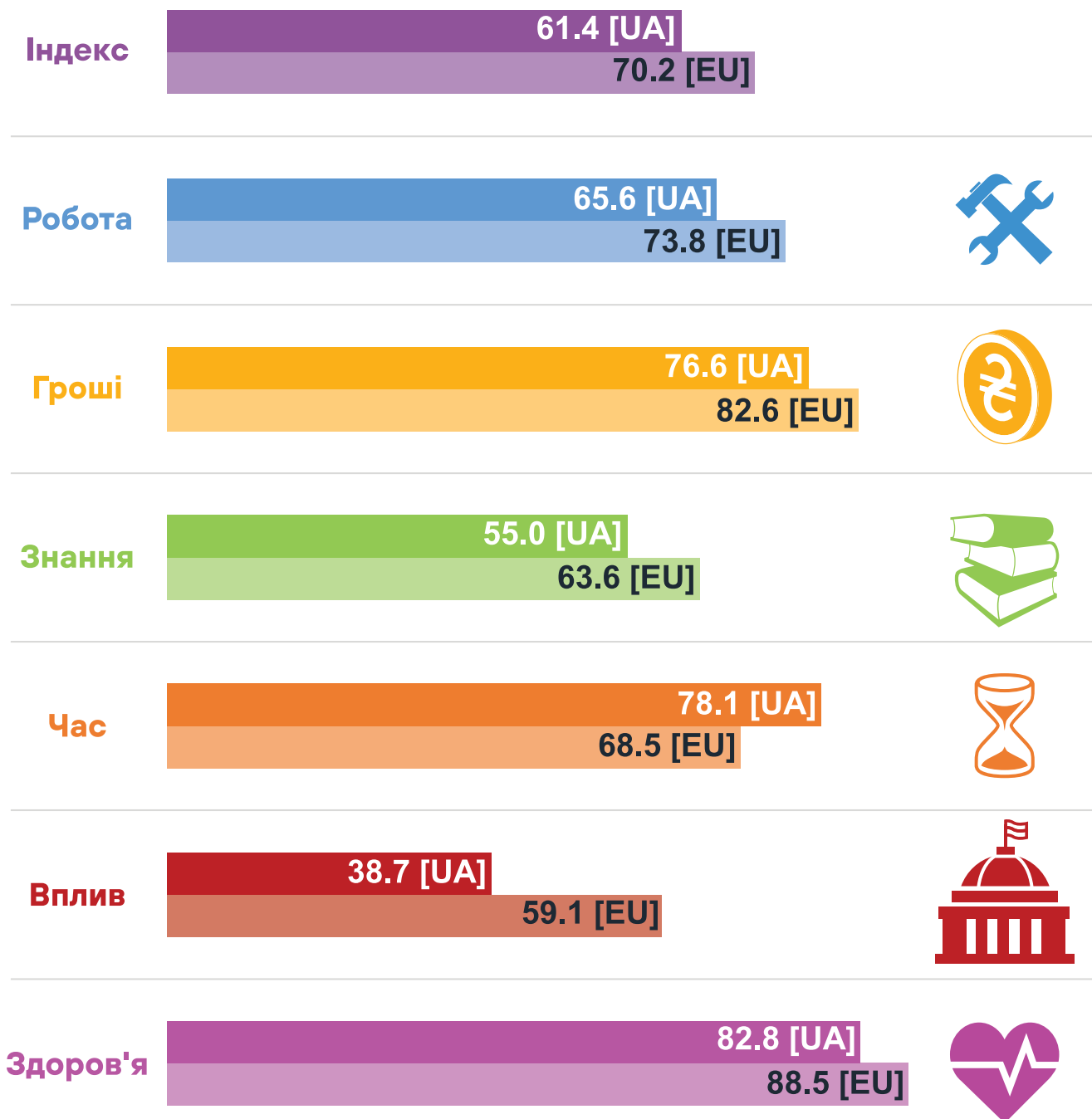
Індекс ґендерної рівності для ЄС-27 та України, 2023 рік

На момент публікації звіту щодо ІҐР України вже опублікований європейський звіт з ІҐР за 2024 рік. Хоча середній бал європейського ІҐР у 2024 році зріс з 70,2 до 71,0, Україна з 61,4 балами залишається на 20 місці у рейтингу 28 країн, випереджаючи ті самі 8 країн-членів ЄС.

Щодо Індексу 2023 року, по Україні в цілому найближчими до середньоєвропейських є показники, що визначають домени «Здоров'я» та «Гроші», для яких різниця в оцінках є мінімальною. За доменом «Час» ґендерна рівність в Україні забезпечується на вищому рівні, ніж у середньому по країнах-членах ЄС. Домен «Вплив» характеризується показниками найбільшого дисбалансу щодо залученості жінок і чоловіків.

За жодним із шести доменів Україна не посіла останнє місце в рейтингу. Більш того, завдяки активній залученості як жінок так і чоловіків в Україні до благодійної та волонтерської діяльності країна отримала найвищі по ЄС бали в домені «Час».

Такі результати свідчать про близькість європейських стандартів і цінностей ґендерної рівності українкам та українцям.

Значення складових ІГР в Україні та в середньому по країнах-членах ЄС, 2023 рік

Розподіл значень показників, що використовуються для розрахунку ІГР у країнах- членах ЄС та в Україні, наведено в додатку 2.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на оцінку динаміки змін, порівняння з іншими країнами та розробку обґрунтованих рекомендацій для формування управлінських рішень з метою поліпшення ситуації.

III.1. Домен «РОБОТА»

Зайнятість є визначальним фактором професійної, особистої і сімейної незалежності та благополуччя населення. Тому рівний доступ жінок і чоловіків до оплачуваної роботи, гідних умов праці та рівної оплати праці за роботу рівної цінності – невід’ємна складова сталого економічного та соціального розвитку суспільства.

У сфері занятості ІГР вимірюється показниками, які характеризують доступ чоловіків і жінок до ринку праці та формують домен «Робота». Цей домен складається з двох субдоменів: «Участь» та «Сегрегація та якість роботи», які визначаються на основі п’яти показників:

Домен «Робота» та його складові

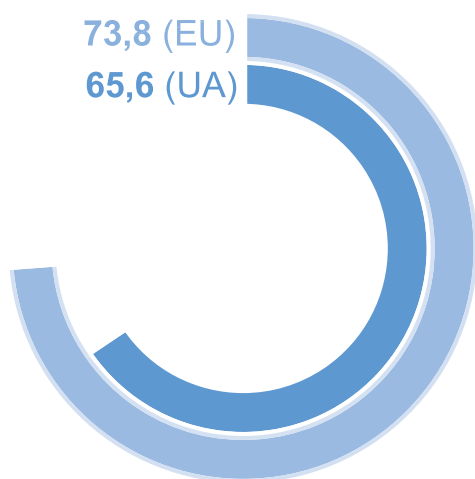
Субдомен «Участь» характеризується показниками, що дозволяють оцінити ґендерні розриви у зайнятості жінок і чоловіків, визначаючи їхні шанси на працевлаштування. Цей субдомен поєднує два показники: рівень зайнятості в еквіваленті повної зайнятості для населення віком від 15 років і тривалість трудового життя для населення віком від 15 років.

Субдомен «Сегрегація та якість роботи» характеризується розподілом зайнятих жінок і чоловіків за різними секторами, професіями та умовами праці. Секторальна (горизонтальна) сегрегація вимірюється участю жінок і чоловіків у секторах освіти, охорони здоров'я та соціальної допомоги. Якість роботи вимірюється на основі гнучкого робочого дня та кар'єрних перспектив.

- ▶ Активність на ринку праці в Україні є традиційно нижчою для жінок і близькою до середньоєвропейського рівня. Це є свідченням того, що жінки стикаються з більшими бар'єрами при виході на ринок праці та підтриманні безперервної трудової діяльності. У 2021 році для населення віком 15+ рівень зайнятості в еквіваленті повної зайнятості становив 42,9% для жінок проти 56,9% для чоловіків. Середні для країн-членів ЄС значення – 42,5% для жінок та 57,4% для чоловіків. Найбільш економічно активними є жінки у Литві (54,1%) та Швеції (52,8%).

- ▶ Тривалість трудової діяльності у жінок також є нижчою і становить в середньому 29 років, тоді як у чоловіків – 31,5 року. Гендерний розрив обумовлений низкою факторів, таких як неохопленість чоловіків, порівняно з жінками, відпустками для догляду за дітьми, догляду за особами, які потребують такого догляду, обмежена доступність закладів з догляду за дітьми та дискримінація жінок на ринку праці. Середні ж для країн-членів ЄС значення – 33,6 років для жінок та 38,1 років для чоловіків. Нижчою ніж в Україні тривалість трудової діяльності для жінок була лише в Румунії та в Італії. Найбільша тривалість трудової діяльності – у Нідерландах (40,5 року для жінок та 44,3 року для чоловіків) та у Швеції (41 рік для жінок та 43,6 року для чоловіків). А найменш помітна різниця у тривалості трудової діяльності для жінок і чоловіків – в Естонії (38,8 і 38,9 року відповідно).
- ▶ Як і в більшості країнах-членах ЄС, в Україні у таких секторах економіки, як-от сфера освіти, охорона здоров'я та соціальна допомога, переважно зосереджені жінки: 26,7% жінок і лише 6,1% чоловіків. Середні для ЄС значення – 30,4% для жінок та 8,4% для чоловіків. Найбільші показники залучення чоловіків – у Данії (13,6%) та у Швеції (12,6%).
- ▶ Для роботодавців України не є типовою практика відпускати найманих працівників на годину-дві в робочий час для вирішення особистих або сімейних справ: частка тих, хто має таку можливість у 2024 році становила 7,7% як для жінок, так і для чоловіків. І хоча гендерні розриви за цим показником відсутні, це найнижчий рівень показника серед країн ЄС і свідчить про обмежені можливості зайнятих поєднувати роботу з сімейними обов'язками. Середні для ЄС значення – 29% для жінок та 37,2% для чоловіків. Найпростіше відпроситись з роботи у Нідерландах (47,3% для жінок та 66,9% для чоловіків) та Швеції (46,8% та 58,5% відповідно).
- ▶ Оцінка кар'єрних перспектив для зайнятих в Україні не здійснювалася.

Оцінка за доменом «Робота» становить 65,6 бала, що на 8,2 бала нижче середньоєвропейського рівня (73,8 бала). Країною, найближчою до України, є Італія (65 балів), що посідає останнє місце в рейтингу країн-членів ЄС за цим доменом.

Домен «Робота»

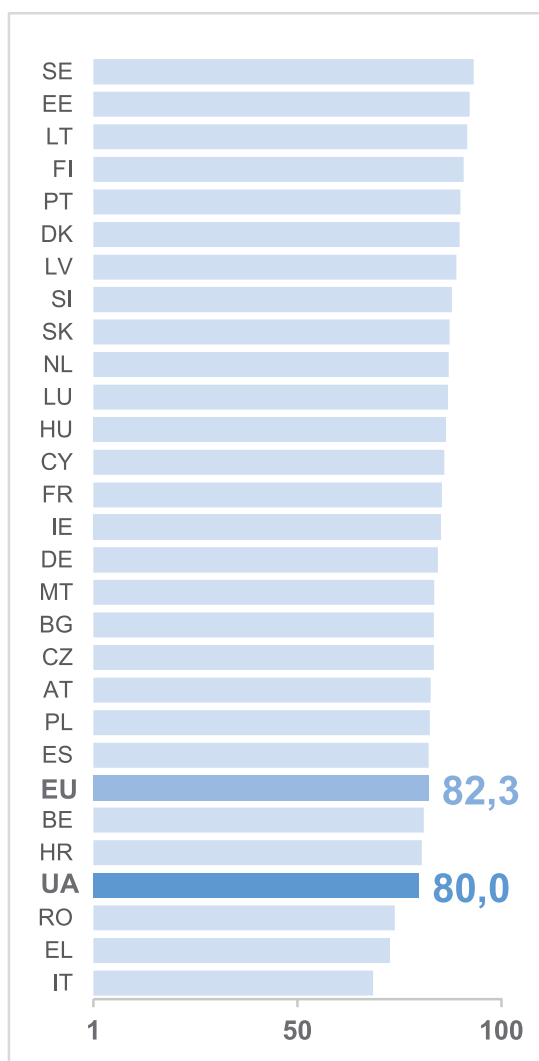
- ▶ Найменші гендерні розриви – за показниками, які характеризують можливості для жінок і чоловіків бути зайнятими та тривалість трудової діяльності (субдомен «Участь»).
- ▶ Щодо сегрегації на ринку праці, то вона є помітною і відображається у вищій концентрації жінок у таких секторах економіки: освіта, охорона здоров'я і соціальні послуги (субдомен «Сегрегація та якість роботи»).

Можливими причинами ситуації, що склалась у домені «Робота», можуть бути такі:

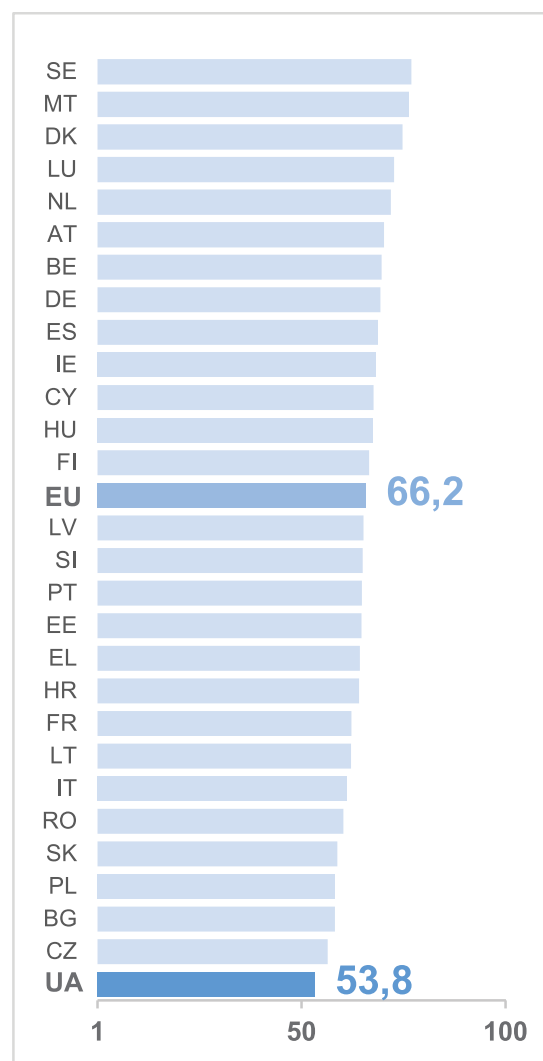
- доступ до інфраструктури догляду за дітьми та людьми похилого віку був обмежений ще до початку повномасштабної війни. На кінець 2022 року загальне охоплення дітей дошкільного віку дитячими закладами становило 53% (62% у міській місцевості та лише 35% у сільській)⁹. Наразі доступність дитячих закладів є ще більш обмеженою через руйнування, переміщення персоналу та брак закладів;
- години роботи багатьох дитячих закладів обмежені, що не дозволяє батькам (як правило, матерям) працювати повний робочий день;
- більшість закладів приймають дітей лише з трирічного віку, що призводить до тривалих перерв у роботі батьків (як правило, матерів).

За складовими домену «Робота», Україна посідає 25 місце за оцінками субіндексу участі на ринку праці чоловіків та жінок і останнє місце – за оцінками субіндексу сегрегації за статтю та якістю роботи.

Субдомен «Участь»

Субдомен «Сегрегація та якість роботи»

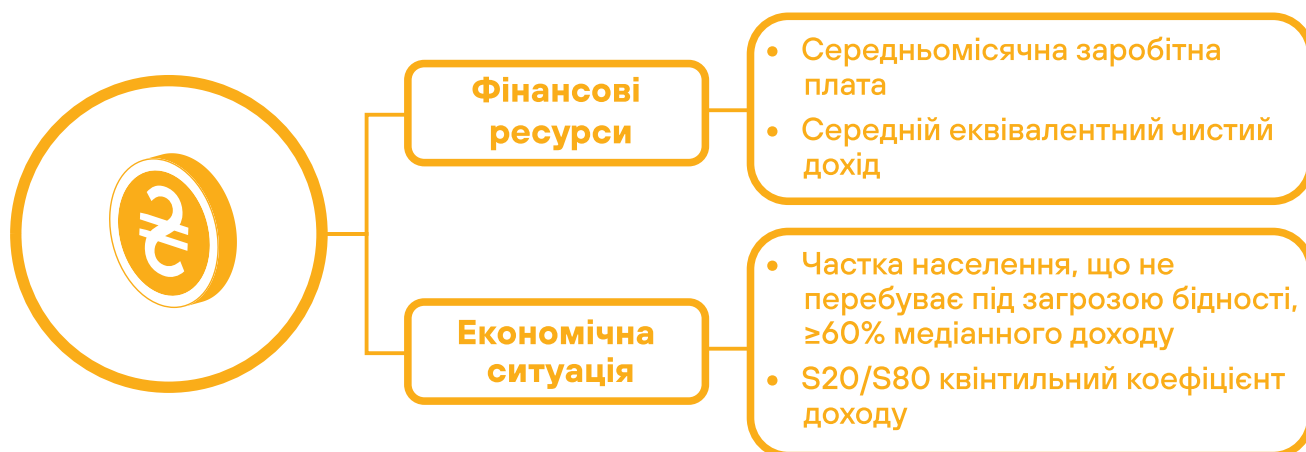
⁹ Дошкільна освіта в Україні. 2023: стат. інформація / Державна служба статистики України. Київ, 2024. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/osv/osv_rik/dosh_osv_Ukr_2023.xls

III.2. Домен «ГРОШІ»

Доступ до фінансових ресурсів є важливим чинником економічної незалежності людини. Незважаючи на зусилля держави у забезпеченні рівних економічних можливостей для чоловіків і жінок, гендерна нерівність зберігається в заробітній платі, пенсіях та інших джерелах доходу.

У сфері грошових відносин ІГР вимірюється показниками, які характеризують економічний стан чоловіків і жінок, а також їхній доступ до фінансових ресурсів і формують домен «Гроші».

Домен «Гроші» складається з двох субдоменів: «Фінансові ресурси» та «Економічна ситуація». В свою чергу, ці субдомени розкладаються на чотири показники:

Домен «Гроші» та його складові

Субдомен «Фінансові ресурси» охоплює показники, які характеризують середньомісячні доходи працюючих жінок і чоловіків, а також рівень річного еквівалентного доходу. Доходи при цьому перераховуються в євро за ПКС для забезпечення порівнянності показників між різними країнами з огляду на купівельну спроможність грошової одиниці¹⁰.

Субдомен «Економічна ситуація» вимірює показники ризику бідності для жінок і чоловіків (на основі зіставлення індивідуальних доходів з 60-відсотковим рівнем медіанного доходу по країні в цілому) і розриву між найнижчим та найвищим квінтилями доходу (квінтільний коефіцієнт доходу).

- ▶ Україна належить до країн з низьким рівнем оплати праці. У 2020 році для працюючого населення середньомісячна заробітна плата за ПКС становила 1516 євро для жінок і 1895 євро – для чоловіків. Отже, у 2020 році рівень заробітної плати за ПКС в Україні був вищим, ніж у Болгарії, Словаччині, Литві, Португалії, Латвії, Угорщині, Естонії та Чехії. Україна є найближчою до Греції, де рівень заробітної плати за ПКС становить 1524 євро та 1802 євро відповідно. Середні для країн-членів ЄС значення – 2321 євро для жінок і 2818 євро – для чоловіків, а найвищі заробітні плати – у Люксембурзі, 3497 євро і 3625 євро відповідно. Розрив у доходах працюючих жінок і чоловіків може бути пов'язаний з різними факторами, зокрема із горизонтальною та вертикальною сегрегацією на ринку праці.

¹⁰ У 2020 році ПКС для України становив 6,43. Це означає, що 1 долар США мав таку саму купівельну спроможність, як 6,43 гривні.

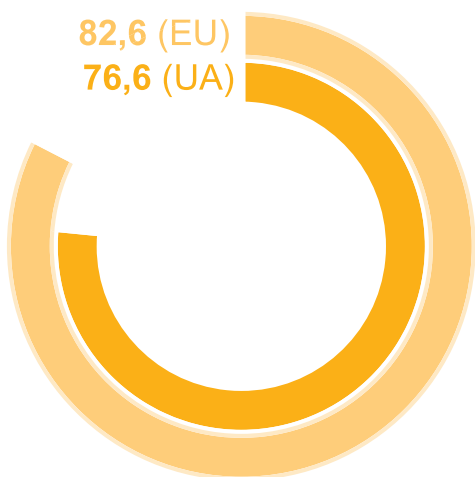
- ▶ За рівнем еквівалентного чистого доходу на рік у перерахунку за ПКС Україна близька до Болгарії та Греції. Цей показник у 2021 році становив 11 700 євро для жінок і 12 212 євро для чоловіків (серед населення віком 18+)¹¹. Нижчим ніж в Україні цей показник є для таких країн-членів ЄС, як Румунія, Словаччина, Угорщина та Греція.
- ▶ Високим є рівень показника, що характеризує частку населення, яке не перебуває під загрозою бідності за відносним критерієм ($\geq 60\%$ медіанного доходу). Показник становить 86,6% для жінок та 87,3% – для чоловіків. Оскільки цей показник є відносним, а більша частина населення має низькі доходи, то і критерій бідності є досить низьким. Тож аналізований показник переважно свідчить не про заможність, а про низький поріг бідності використаний у ньому. Середні для ЄС значення – 82,8% для жінок та 84,6% для чоловіків. Найбільша частка населення, що не перебуває під загрозою бідності, – у Чехії (90,3% жінок та 93,7% чоловіків). А найменш помітна різниця у становищі жінок і чоловіків – у Фінляндії (89% жінок не перебуває під загрозою бідності проти 88,7% чоловіків). Фінляндія також єдина країна ЄС, де ризики бідності для жінок нижчі, ніж для чоловіків.
- ▶ За співвідношенням доходів 20% найбагатшого та 20% найбіднішого населення Україна належить до країн з високим рівнем диференціації доходів: квінтільний коефіцієнт доходу становить 27,9 для жінок і 28,5 для чоловіків. Водночас незначні гендерні розриви за цим показником є свідченням того, що ситуація з бідністю серед жінок і серед чоловіків є подібною. Середні для ЄС значення – 20,3% для жінок та 19,9% для чоловіків. Найменш помітна різниця у становищі жінок і чоловіків у Естонії (16,7% для жінок проти 16,8% для чоловіків) та Словенії (30,2% для жінок та 30,3% для чоловіків).

Домен «Гроші» тісно пов'язаний з доменом «Робота», тому важливими факторами, які впливають на гендерну нерівність у сфері доходів, є нерівномірний розподіл неоплачуваної доглядової праці. В умовах відсутності достатньої державної підтримки сімей з дітьми, зокрема розвиненої мережі дошкільних закладів, груп продовженого дня в шкільних закладах, системи доступних гуртків, а також браку доступних послуг догляду за літніми людьми жінки несуть непропорційно великий тягар неоплачуваної хатньої роботи, включаючи обов'язки, пов'язані з доглядом за дітьми та людьми похилого віку. Це ускладнює для жінок поєднання роботи з сімейними обов'язками, обмежує можливості працювати повний робочий день або ж займатися підприємницькою діяльністю і призводить до перерв у трудовій діяльності.

Нижча середня зарплата та менший стаж призводять до значних розривів у пенсійному забезпеченні жінок і чоловіків. Такі тенденції обмежують економічну самостійність жінок, роблячи їх більш залежними від чоловіків, родичів або державної допомоги. Різноманітні ознаки вразливості, наприклад, інвалідність, проживання в сільській місцевості ще більше впливають на бар'єри у доступі жінок до ринку праці, що необхідно враховувати при формуванні державної політики та міжнародної підтримки України.

Оцінка за доменом «Гроші» становить 76,6 бала, що на 6,0 бала нижче середньоєвропейського рівня (82,6 бала). Країнами з найближчими до України оцінками за доменом «Гроші» є Іспанія (78,3 бала) та Словаччина (74,2 бала). У цьому домені Україна випереджає 10 європейських країн: Словаччину, Угорщину, Хорватію, Португалію, Естонію, Грецію, Литву, Румунію, Латвію та Болгарію.

¹¹ Відповідно до методології побудови ІГР, при розрахунку окремих показників використовується шкала еквівалентності, згідно з якою кожному члену домогосподарства присвоюються такі коефіцієнти: 1,0 – першій дорослій особі; 0,5 – іншим дорослим особам віком 14 років і старше; 0,3 – дітям віком до 13 років.

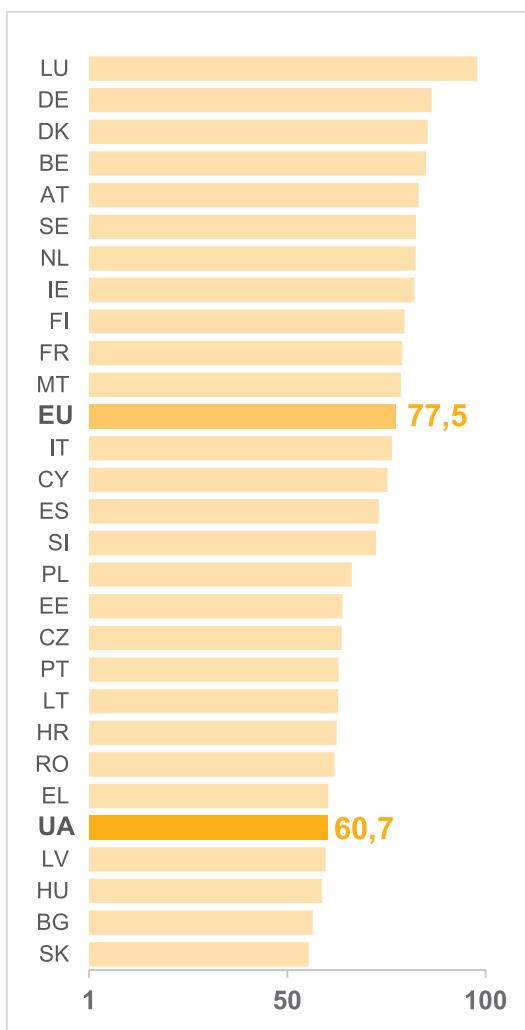

Домен «Гроші»

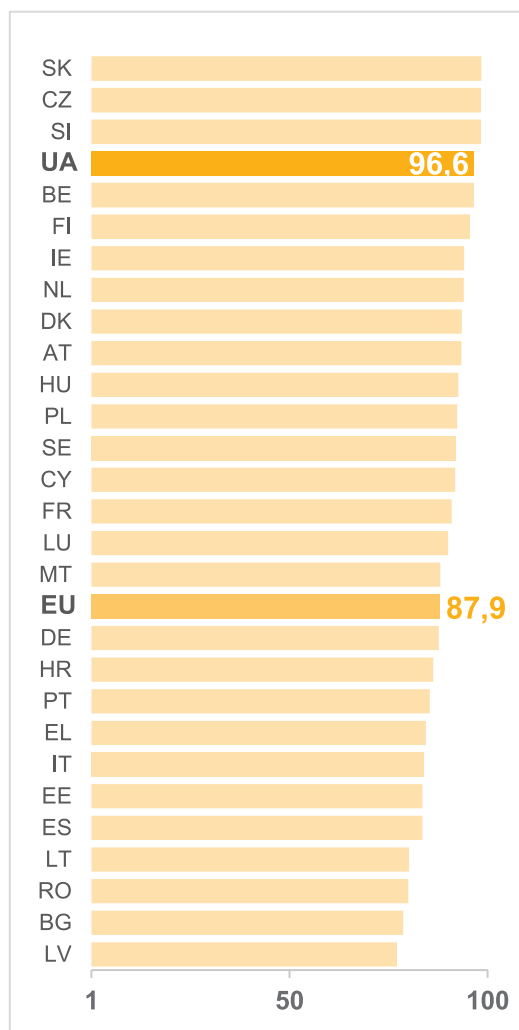
- ▶ У домені незначними є розриви за показниками, які характеризують ризики бідності для жінок і чоловіків та співвідношення між найнижчим і найвищим квінтилями доходу (субдомен «Економічна ситуація»).
- ▶ Щодо показників середньомісячної заробітної плати та доходів, ґендерні розриви є значними порівняно з більшістю країн ЄС (субдомен «Фінансові ресурси»).

За складовими домену «Гроші» Україна посідає 4 місце за оцінками субіндексу щодо економічної ситуації і 24 місце – за оцінками субіндексу доступності до фінансів чоловіків і жінок (нижчі бали мають лише Латвія, Угорщина, Болгарія і Словаччина):

Субдомен «Фінансові ресурси»

Субдомен «Економічна ситуація»

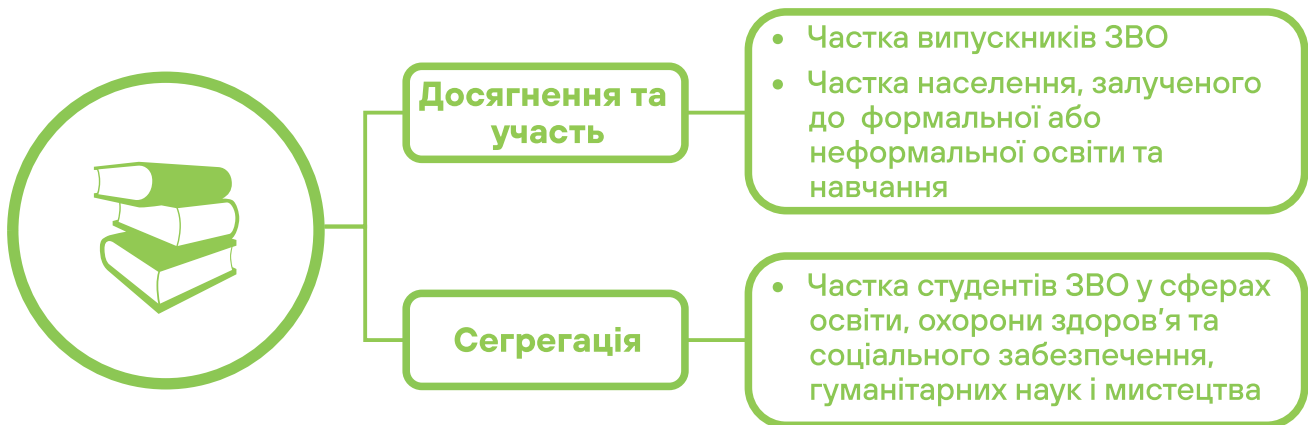

III.3. Домен «ЗНАННЯ»

Право на освіту є одним з найважливіших конституційних прав людини, яке виступає підґрунтям досягнення загальних цілей рівності, сталого розвитку та економічного зростання в країні. Створення умов рівного доступу до освітніх послуг для всіх людей незалежно від статі сприяє ліквідації причин ґендерної нерівності й забезпеченню рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

ґендерна рівність в сфері освіти вимірюється на основі показників доступності та охоплення навчанням жінок і чоловіків, освітніми досягненнями з точки зору сфер навчання, які і формують домен «Знання».

Домен «Знання» складається з двох субдоменів «Досягнення та участь» та «Сегрегація», які визначаються на основі трьох показників:

Домен «Знання» та його складові

Субдомен «Досягнення та участь» характеризується показниками здобуття вищої освіти серед жінок і чоловіків та залученості населення до формальних і неформальних форм навчання. Субдомен «Сегрегація» дає уявлення про ґендерний баланс серед здобувачів вищої освіти у педагогічній сфері та у сферах охорони здоров'я, соціального забезпечення, гуманітарних наук і мистецтва.

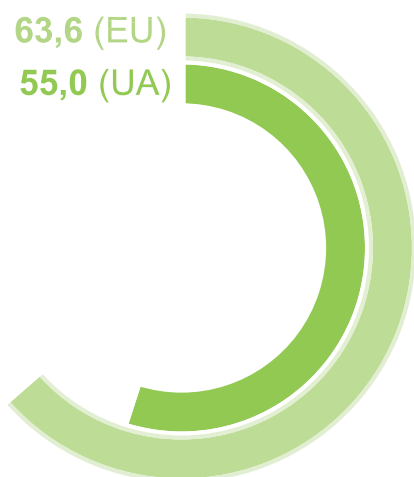
- ▶ В Україні у 2021 році частка випускників закладів вищої освіти становила 39,9% серед чоловіків та 49,0% – серед жінок віком 15+ років. Ситуація, що жінки частіше, ніж чоловіки здобувають вищу освіту, є поширеною в ЄС. Середні для ЄС значення – 27,7% для жінок та 25,9% для чоловіків. Лише в Данії, Греції, Нідерландах та Австрії випускників ЗВО більше серед чоловіків. Найбільш помітний ґендерний розрив має місце в Естонії (41,7% серед жінок і 27,1% серед чоловіків), а найменш помітний – у Люксембурзі (41,4% серед жінок і 40,9 серед чоловіків). Порівняно з країнами ЄС, показник 49,0% для жінок в Україні є найвищим. Наступними за активністю жінок у здобутті вищої освіти є Ірландія (44,0%) та Швеція (43,6%).
- ▶ Чоловіки в Україні дещо частіше залучалися до навчання та здобуття освіти. Водночас за показником частки населення, залученого до формальної або неформальної освіти та навчання, в Україні спостерігалася протилежна європейській тенденція – найнижчі показники за країнами ЄС: 7,7% серед жінок та 9,4% серед чоловіків. Середні для ЄС значення – 18,6% для жінок та 17,5% для чоловіків. Лише Болгарія має подібні з Україною низькі показники – 9,8% для жінок та 9,7% для чоловіків. Найвищі показники залучення як жінок, так і чоловіків до навчання – у Швеції (42,9% та 32,9% відповідно). А найменш помітна різниця у рівнях залучення до навчання – у Болгарії, Португалії (20,3% для жінок і 20,2% для чоловіків) та в Італії (16,1% для жінок і 15,8% для чоловіків).

- ▶ Щодо гендерної сегрегації у вищій освіті, то Україна характеризувалася близькими до середньоєвропейського рівня частками студентів ЗВО у сферах освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення, гуманітарних наук і мистецтва: 41,8% серед жінок та 16,7% серед чоловіків. Середні для ЄС значення – 42,6% для жінок та 20,7% для чоловіків. Найбільші показники залучення чоловіків – у Швеції (29,4%), на Мальті (28,9%) та у Бельгії (28,8%).

Причин, чому жінки в Україні частіше здобувають вищу освіту і обирають гуманітарні, педагогічні, медичні та соціальні спеціальності, може бути декілька:

- суспільство стало більш відкритим до того, що жінки можуть займатися різноманітною професійною діяльністю. Це дало їм більше можливостей для самореалізації через освіту.
- стереотипно жіночі функції – це догляд і виховання дітей; тож і професії, пов'язані з освітою, охороною здоров'я та соціальною сферою, сприймаються як більш жіночі;
- існують стереотипи, що жінки більш емпатичні, ніж чоловіки, що робить їх придатнішими для роботи з людьми, особливо з дітьми та хворими;
- багато жінок обирають професії, які дозволяють їм поєднувати роботу з сімейними обов'язками, а педагогічні, медичні та соціальні спеціальності часто передбачають гнучкі графіки роботи або можливість працювати неповний робочий день.
- нерівні можливості для самореалізації та упередженість в оцінюванні навчальних результатів дівчат і хлопців на етапах початкової школи та середньої освіти.

Ураховуючи гендерні розриви між значеннями показників для жінок і чоловіків, для України значення індексу за доменом «Знання» становить 55,0 бала, що на 8,6 бала менше, ніж у цілому по країнах-членах ЄС. Країнами з найближчими до України оцінками за домену «Знання» є Німеччина (56,1 бала) та Румунія (54,4 бала). У цьому домені Україна випереджає три європейські країни: Румунію, Угорщину та Латвію.

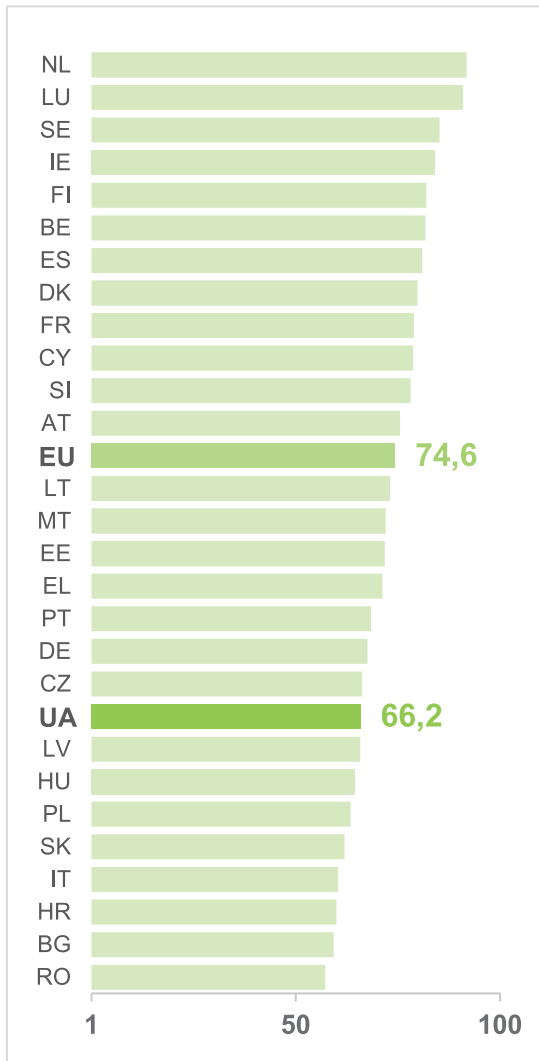

Домен «Знання»

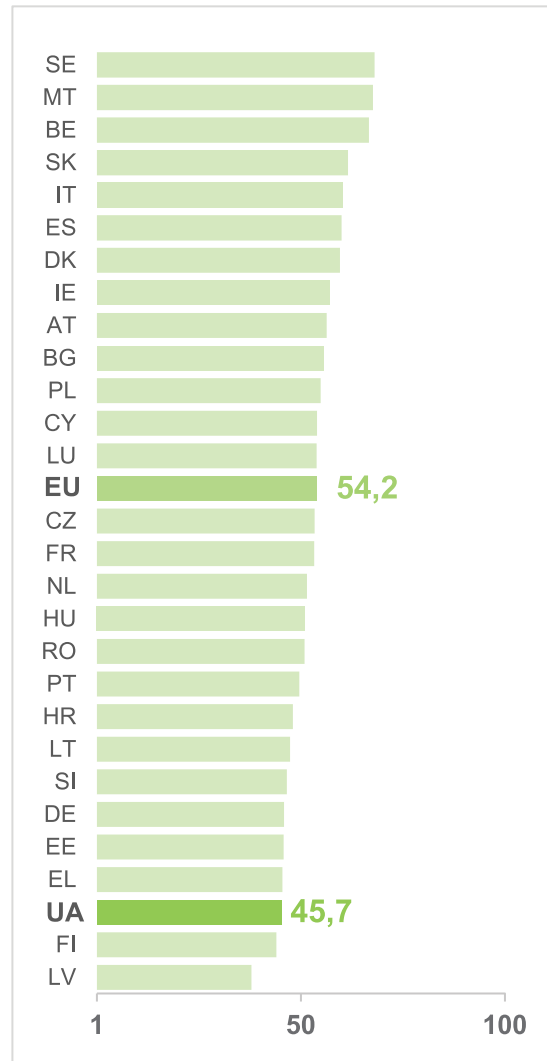
- ▶ За показниками доступності освіти Україна належить до країн з високим гендерним розривом: жінки частіше здобувають вищу освіту, натомість чоловіки мають кращий доступ до здобуття базової освіти або її неформальних форм (субдомен «Досягнення та участь»).
- ▶ Також жінки частіше, ніж чоловіки обирають навчання у сферах охорони здоров'я та соціального забезпечення, освіти, гуманітарних наук і мистецтва (субдомен «Сегрегація»).

На рівні субдоменів домену «Знання» щодо країн-членів ЄС Україна займає 20 місце за значенням субіндексу «Доступність та участь» і 26 місце – за значенням субіндексу «Сегрегація» (лише Фінляндія та Латвія характеризуються нижчими балами):

Субдомен
«Досягнення та участь»

Субдомен «Сегрегація»

III.4. Домен «ЧАС»

Наявність сімейних обов'язків є основним чинником, що обмежує можливості працевлаштування та перспективи кар'єрного розвитку для жінок. Відсутність дієвих механізмів, які б сприяли балансуванню професійних і сімейних обов'язків та їх рівномірному розподілу серед жінок і чоловіків, спричиняє ґендерну нерівність.

У сфері використання часу вимірювання ґендерної рівності пов'язане з дихотомією оплачуваної та неоплачуваної роботи жінок і чоловіків, а також структурою витрат часу на роботу та відпочинок, що аналізується в домені «Час».

Домен «Час» складається з двох субдоменів: «Діяльність із догляду» та «Громадська діяльність». Своєю чергою, ці субдомени формуються на основі чотирьох показників:

Домен «Час» та його складові

Субдомен «Діяльність із догляду» визначається показниками частоти, з якою жінки та чоловіки приділяють свій час догляду за дітьми, освіті дітей або догляду за літніми членами домогосподарства чи людьми з інвалідністю, а також веденню домашнього господарства, як-от приготування їжі, прибирання та інші подібні роботи (щодня чи рідше).

Субдомен «Громадська діяльність» характеризує моделі витрат часу жінками та чоловіками на соціальну, особисту та громадську діяльність поза домом, зокрема на індивідуальний розвиток, заняття спортом, волонтерську та благодійну діяльність.

Україна – країна з високими показниками залученості населення до неоплачуваної роботи, ситуація же з ґендерними розривами є досить строкатою.

- ▶ Частка населення, яке щодня доглядає та навчає своїх дітей чи онуків, людей похилого віку чи людей з особливими потребами, становить в Україні 33,4% серед жінок і 19,1% – серед чоловіків. Попри існуючий розрив і в ЄС, у середньому чоловіки частіше, ніж в Україні, долучаються до догляду. Середні для ЄС значення – 33,5% для жінок та 24,6% для чоловіків. Найменш помітна різниця у частоті залучення жінок і чоловіків – у Швеції (24,7% для жінок і 25% для чоловіків), Естонії (16,9% і 17,7% відповідно), Фінляндії (23,7% та 21,5%) і Словенії (26,3% та 23,8%). Лише в трьох країнах ЄС – Швеції, Естонії та Данії – чоловіки частіше за жінок залучені до догляду.

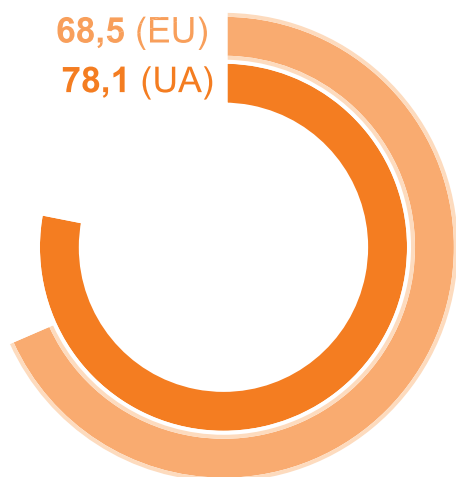
- ▶ Частка дорослого населення, яке кожного дня займається приготуванням їжі або хатньою працею, в Україні становить 80,0% серед жінок і 62,5% – серед чоловіків¹²; Середні для ЄС значення – 63,1% для жінок та 35,7% для чоловіків. Найменш помітна різниця у частоті залучення жінок і чоловіків – в Естонії (50,7% для жінок і 38,7% для чоловіків), Люксембурзі (62,1% для жінок і 49,2% для чоловіків) та Швеції (60,6% та 46,2% відповідно). Крім Люксембургу та Швеції, найвищі показники залученості чоловіків на Мальті (62,9%), в Ірландії (45,5%) та у Фінляндії (45,3%).
- ▶ Частка зайнятого населення, яке займається спортом, залучене до культурної діяльності або розваг поза домом (принаймні щодня або кілька разів на тиждень) становить в Україні 22,3% серед жінок і 18,6% серед чоловіків. У ЄС навпаки, до занять поза домом частіше залучені чоловіки. Середні для ЄС значення – 28,6% для жінок та 34,4% для чоловіків. Найменш помітна гендерна різниця у Греції (25,9% для жінок та 25,4% для чоловіків), у Литві (21,4% та 20,6% відповідно) та в Нідерландах (46,4 та 48% відповідно).
- ▶ Частка зайнятого населення, залученого до волонтерської чи благодійної діяльності (принаймні раз на місяць), в Україні склала 57,7% серед жінок і 54,4% серед чоловіків. Середні для ЄС значення – 10,9% для жінок та 14,7% для чоловіків.

Варто зазначити, що значення окремих показників домену «Час» напряму пов'язані з війною в Україні, а саме:

- зросла частка неоплачуваної роботи. Багато сімей вимушено евакуювалися, змінили місце проживання, що призвело до додаткового навантаження на жінок, які часто беруть на себе основний догляд за дітьми та іншими родичами, котрі потребують піклування;
- значна кількість людей – як жінок, так і чоловіків – долучилася до волонтерської діяльності, надаючи допомогу військовим, внутрішньо переміщеним особам та постраждалим від війни. З одного боку це є важливим показником соціальної згуртованості населення, а з іншого свідчить про додаткове навантаження, яке триває для частини волонтерської спільноти з 2022, а для частини – з 2024 року. Для багатьох жінок, які водночас працюють, витрачають значну частину часу на неоплачувану працю із догляду, а також виконують безкоштовну волонтерську працю, актуальною є проблема вигорання;
- змінилася структура зайнятості: війна призвела до масового звільнення людей, особливо в регіонах, де ведуться бойові дії. Це змушує людей шукати додаткові джерела доходу, що також впливає на розподіл часу між роботою та домашніми обов'язками;
- також змінилися і пріоритети: війна підкреслила важливість сім'ї і підтримки близьких людей, що веде до перерозподілу часу на користь сімейних відносин.

Оцінка за доменом «Час» становить 78,1 бала, що на 9,6 бала вище середньоєвропейського рівня (68,5 бала). Країною із найближчою до України оцінкою по домену «Час» є Нідерланди (76,9 бала). У цьому домені Україна випереджає всі країни ЄС.

¹² Показник не враховує кількість часу, яку приділяють жінки і чоловіки цим справам, тільки частоту занять (щодня, 4-6 днів на тиждень, 1-3 дні на тиждень, рідше за один день на тиждень, ніколи.)

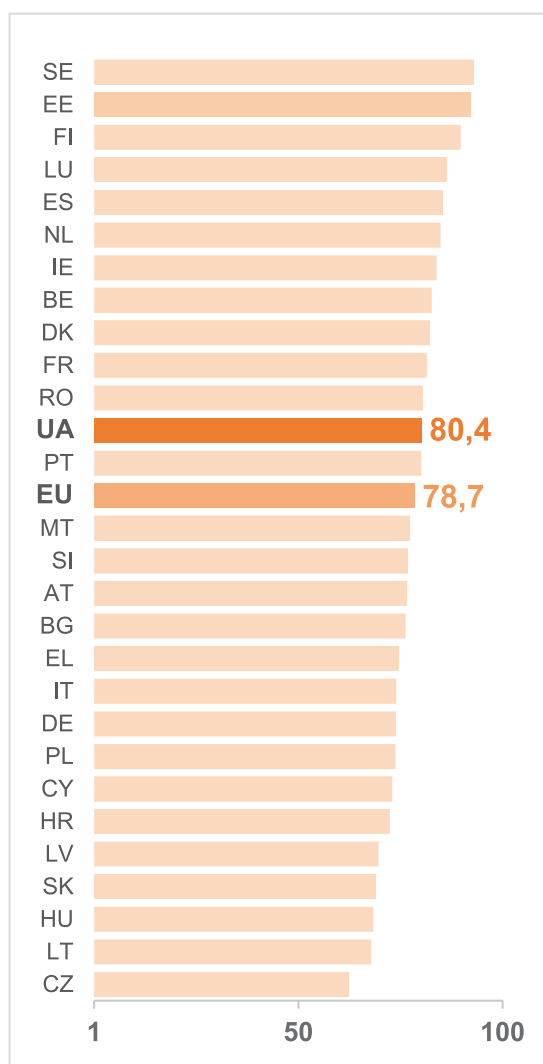

- ▶ В Україні спостерігається краща, порівняно з країнами-членами ЄС, ситуація із забезпеченням ґендерного балансу щодо залученості працюючого населення до волонтерської чи благодійної діяльності (субдомен «Громадська діяльність»).
- ▶ Також незначними щодо країн ЄС-27 є ґендерні розриви за часткою населення, яке кожного дня займається приготуванням їжі або хатньою працею (субдомен «Діяльність із догляду»).

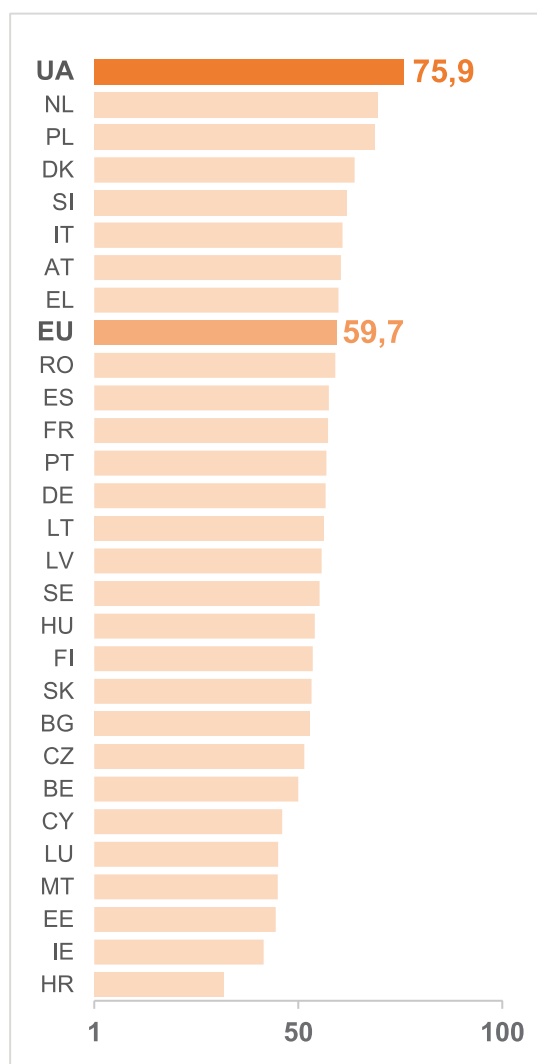
Домен «ЧАС»

На рівні субдоменів домену «Час» щодо країн-членів ЄС Україна займає 12 місце за значенням субіндексу «Діяльність із догляду» і 1 місце – за значенням субіндексу «Громадська діяльність»:

Субдомен «Діяльність із догляду»

Субдомен «Громадська діяльність»

III.5. Домен «ВПЛИВ»

Згідно з декларацією прав людини, кожна людина має право брати участь в управлінні власною країною. Важливим є забезпечення ґендерної рівності на вищих рівнях прийняття рішень у суспільно-політичному житті.

У домені «Вплив» ґендерний розрив вимірюється через залученість жінок і чоловіків на керівні посади у державних політичних, економічних та соціальних структурах.

Домен «Вплив» складається з трьох субдоменів: «Політичний», «Економічний» та «Соціальний», які сумарно охоплюють вісім показників.

Домен «Вплив» та його складові

Субдомен політичного впливу містить показники, які характеризують частку жінок серед депутатів усіх рівнів, вищого керівництва держави та в органах місцевої влади.

Субдомен економічного впливу стосується роботи жінок на керівних посадах чи у наглядових радах найбільших (за товарообігом) компаній країни та у правлінні центрального банку (Національного банку України).

Субдомен соціального впливу охоплює показники, які вимірюють частки жінок і чоловіків у правліннях організацій, що фінансують дослідження (Національний фонд досліджень України та Національна академія наук України), громадських телерадіокомпаній (Держтелерадіо України) і вищих керівних органів національних олімпійських спортивних організацій (Національний олімпійський комітет України).

За показниками впливу Україна належить до країн з високим дисбалансом щодо залученості жінок і чоловіків на керівні посади у державних політичних, економічних та соціальних структурах.

► Представництво жінок і чоловіків на рівні міністрів в Україні досить незбалансоване – 18,8% жінок і 81,2% чоловіків. Середні для ЄС значення – 33,4% для жінок та 66,6% для чоловіків. Гірші ніж в Україні показники – лише в Румунії (9,7% жінок), на Мальті (12,3%), у Греції (14%) та в Угорщині (15,4%). У лідерах за збалансованістю представництва жінок і чоловіків – Франція (50% жінок), Австрія (49,3%) та Швеція (51,4%), а найбільше жінок очолюють міністерства у Фінляндії (54,6%).

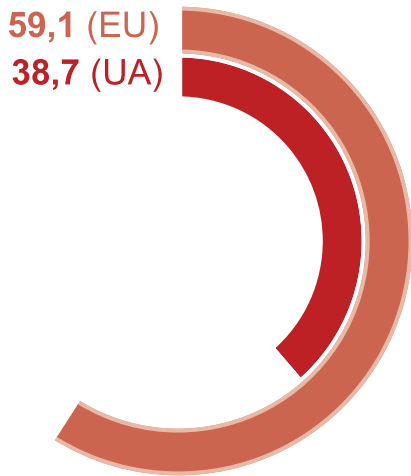
- ▶ Серед депутатів Верховної Ради України жінка – лише кожна п'ята (20,5%). Середні для ЄС значення – 32,7% жінок-депутатів. Гірші ніж в Україні показники – лише в Угорщині (12,8% жінок), на Мальті (17,4%), на Кіпрі (17,6%) та у Румунії (19,8%). Найбільш подібна до України ситуація в Греції (20,9% жінок) та у Чехії (21,3%). Серед лідерів у ЄС – Швеція (47,5% жінок), Фінляндія (45,8%), Бельгія (43,4%) та Іспанія (41,6%).
- ▶ Відносно краще жінки в Україні представлені серед депутатів місцевих рад усіх рівнів (жінки – 37,2%, чоловіки – 62,8%). Середні для ЄС значення менш збалансовані, ніж в Україні – 29,9% для жінок та 70,1% для чоловіків. Найбільш подібна до України ситуація в Австрії (35,7% жінок). Серед лідерів – Франція (48,8% жінок), Швеція (47,8%), Іспанія (46,8%), Фінляндія (46,3%), Бельгія (42,8%) та Данія (42,2%).
- ▶ Серед членів правлінь найбільших котируваних компаній, членів наглядових рад або рад директорів в Україні жінка – лише кожна п'ята (21,3%). Середні для ЄС значення більш збалансовані – 30,5% для жінок та 69,5% для чоловіків. Серед лідерів – Франція (45,3% жінок), Італія (39,2%), Бельгія (37,9%), Нідерланди (37,6%), Швеція (37,4%), Німеччина (36,3%) та Данія (36,0%).
- ▶ Серед членів правління Національного банку України жінки складають лише 14,8%, чоловіки ж – 85,2%. Середні для ЄС значення – 26,5% для жінок та 73,5% для чоловіків. Серед лідерів – Іспанія (50,0% жінок), Болгарія (47,6%) та Франція (45,5%).
- ▶ Серед членів правління організацій, що фінансують дослідження, жінки складають лише 17,2%, чоловіки ж – 82,8%. Середні для ЄС значення значно більш збалансовані – 40,2% для жінок та 59,8% для чоловіків. Тільки Угорщина (3,8% жінок), Іспанія (12,0%) та Словаччина (12,8%) мають гірші показники за Україну. У більшості країн ЄС жінки представлені на рівні не менш ніж 30%.
- ▶ Серед членів правління та наглядової ради Держтелерадіо жінки складають 34,8%, а чоловіки – 65,2%. Середні для ЄС значення подібні до ситуації в Україні – 36,6% для жінок та 63,4% для чоловіків.
- ▶ Серед вищого керівництва Національного олімпійського комітету України жінки складають лише 18,3%, чоловіки ж – 81,7%. Середні для ЄС значення також досить незбалансовані – 19,1% для жінок та 80,9% для чоловіків. До гендерного балансу близька лише Швеція з 52,2% жінок.

Така ситуація щодо рівнів гендерних розривів в домені «Вплив» в Україні пов'язана з низкою факторів:

- дискримінаційне ставлення до жінок у питаннях призначення на керівні посади та кар'єрного зростання;
- недостатнє представництво жінок у керівних органах партій як на центральному рівні, так і на рівні осередків, недостатнє залучення жінок до ухвалення рішень у партіях, зокрема до формування виборчих списків¹³;
- відсутність системного підходу всередині партій щодо рекрутингу жінок, висування та підтримки жінок на виборах, усунення диспропорцій у доступі до ухвалення рішень всередині партій, доступу до ресурсів;
- формальне ставлення партій до висування кандидаток (сприятливіші для обрання позиції у виборчих списках дістаються чоловікам);
- нерівний доступ жінок до фінансових ресурсів, необхідних як для сплати грошової застави та фінансування передвиборчої кампанії, так і для започаткування і розширення бізнесу;
- виборче насильство, сексизм та кібербулінг щодо кандидаток, політикинь та жінок на керівних посадах, нерівне та подекуди упереджене висвітлення діяльності жінок у ЗМІ;

¹³ Фінальний звіт за результатами гендерного моніторингу місцевих виборів, що відбулися 25 жовтня 2020 року, URL: <https://uwf.org.ua/finalnij-zvit-za-rezultatami-gendernogo-monitoringu/> та Фінальний звіт результатів гендерного моніторингу позачергових виборів народних депутатів України, що відбулися 21 липня 2019 року, URL: <https://uwf.org.ua/uzhf-predstaviv-rezultati-gendernogo-monitoringu-pozachergovih-viboriv-narodnih-deputativ-ukrayini/>

Оцінка за доменом «Вплив» становить 38,7 бала, що на 20,4 бала нижче середньоєвропейського рівня (59,1 бала). Країною з найближчою до України оцінкою за доменом «Вплив» є Польща (36,4 бала). У цьому домені Україна випереджає вісім європейських країн: Польщу, Естонію, Словаччину, Румунію, Грецію, Чехію, Кіпр та Угорщину.

Домен «Вплив»

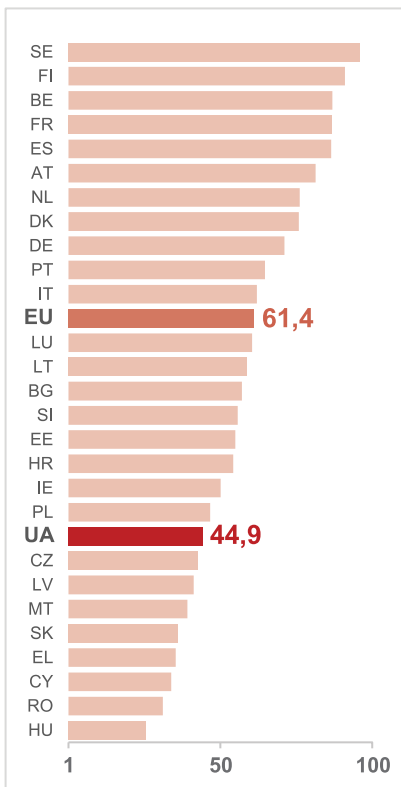
За показниками залученості жінок і чоловіків на керівні посади у державних політичних, економічних та соціальних структурах Україна належить до країн з високим ґендерним розривом.

- ▶ Найвища частка чоловіків має місце на керівних посадах найбільших компаній країни та у правлінні НБУ (субдомен «Економічний вплив»).
- ▶ Також значним є дисбаланс щодо представництва жінок серед вищого керівництва держави та в органах місцевої влади (субдомен «Політичний вплив») і серед членів правління організацій, які фінансують наукові дослідження, громадських телерадіокомпаній і національних олімпійських спортивних організацій (субдомен «Соціальний вплив»).

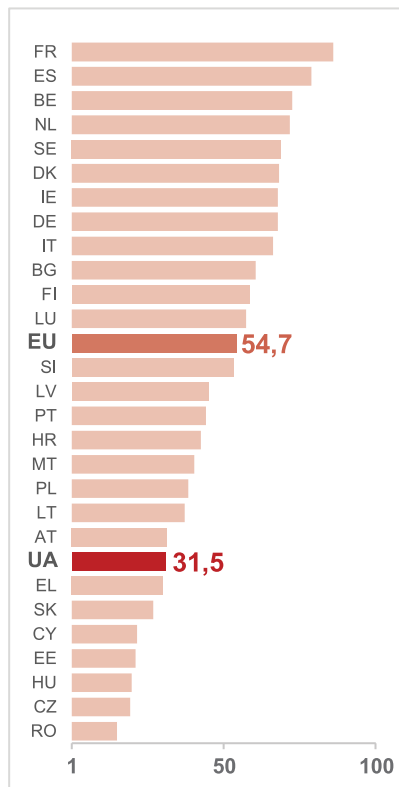
За оцінками субдоменів домену «Вплив», Україна нижче 20 місця (за всіма трьома складовими трохи вище за Угорщину, Словаччину, Чехію, Грецію та Кіпр).

Через запроваджені перешкоди для депутатського корпусу місцевих органів владу у виїзді закордон відмічається тенденція до відмови від мандатів жінками депутатками, що були активними у народній дипломатії, волонтерстві, або ж були зацікавлені у лікуванні або ж відвідуванні родичів закордоном. Така ситуація може погіршити показник Індексу при наступних вимірах.

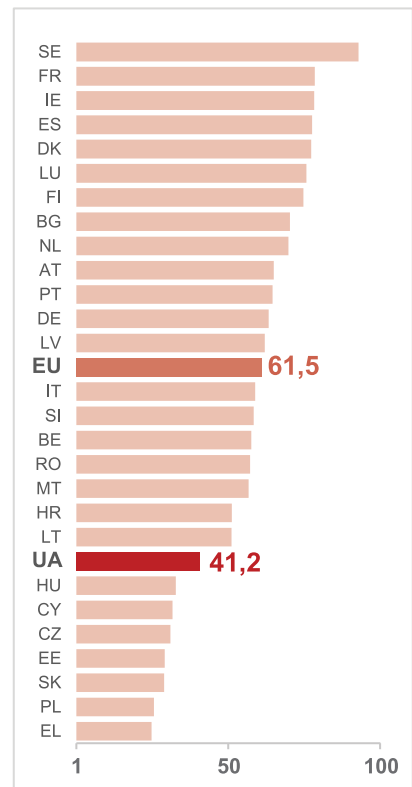
Субдомен «Політичний»

Субдомен «Економічний»

Субдомен «Соціальний»

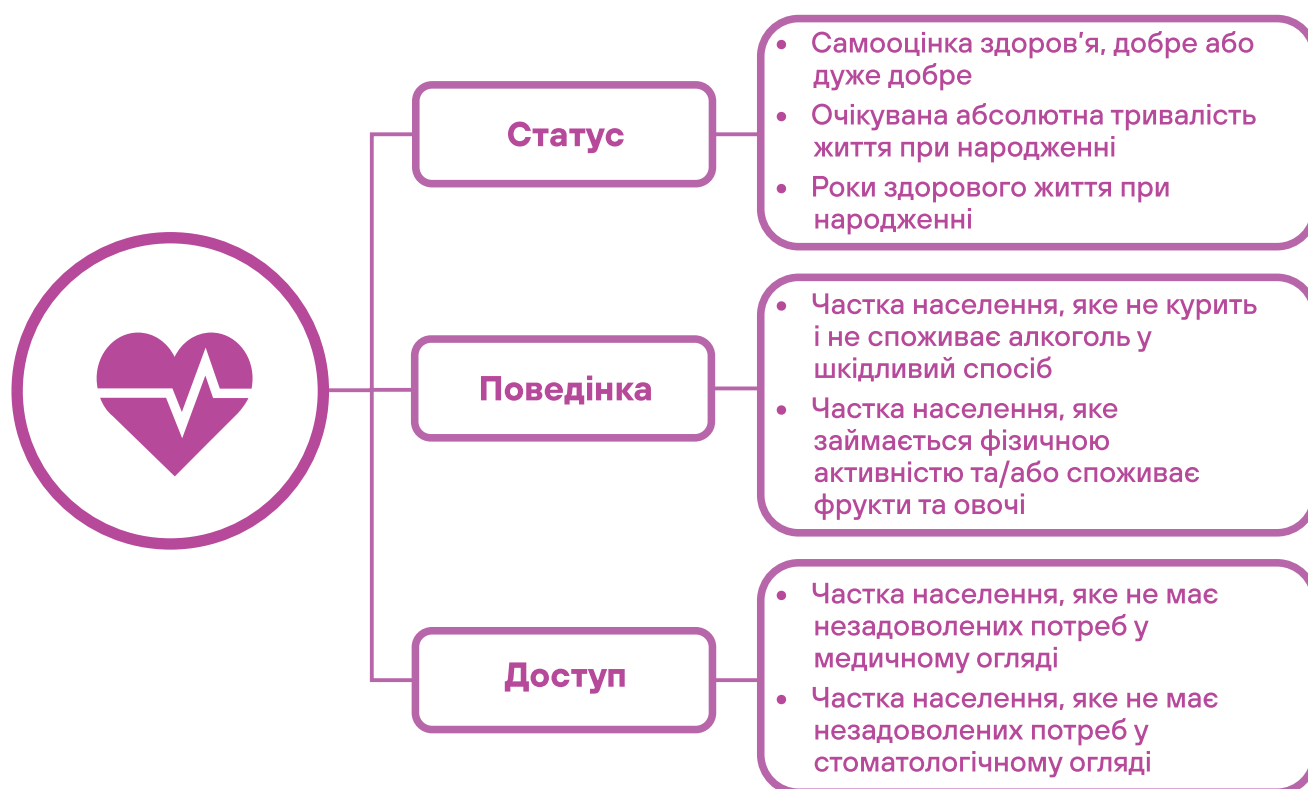

III.6. Домен «ЗДОРОВ'Я»

Ефективність реалізації права людини на охорону здоров'я значною мірою залежить від можливостей кожного чоловіка та кожної жінки у разі необхідності отримувати якісні медичні послуги, а також вільно розвивати свої фізичні здібності, піклуватися про стан свого соціального благополуччя.

У сфері охорони здоров'я гендерний розрив вимірюється через самооцінку стану здоров'я жінок і чоловіків, дотримання здорового способу життя та доступність медичних послуг.

Домен «Здоров'я» складається з трьох субдоменів: «Статус», «Поведінка» та «Доступ», які сумарно охоплюють сім показників:

Домен «ЗДОРОВ'Я» та його складові

Субдомен «Статус» містить показники, які характеризують стан здоров'я жінок і чоловіків за їхньою самооцінкою, очікувану тривалість життя при народженні та кількість очікуваних років здорового життя.

Субдомен «Поведінка» характеризується показниками, які вимірюють частку населення, що веде здоровий спосіб життя (не курить, не зловживає алкоголем, є фізично активним та споживає фрукти й овочі у достатній кількості).

Субдомен «Доступ» стосується оцінки можливостей жінок і чоловіків задовільнити свої потреби у медичних та стоматологічних послугах за необхідності.

В Україні показники щодо стану здоров'я та способу життя є високими за своїм рівнем, але нижчими порівняно з країнами ЄС. Чоловіки мають значно нижчу очікувану тривалість життя, зумовлену високим рівнем смертності через серцево-судинні захворювання, алкогольну залежність та куріння.

- ▶ Найнижчі порівняно з країнами-членами ЄС показники очікуваної тривалості життя при народженні (жінки – 74,4 року, чоловіки – 65,2 року) та за часткою здорових осіб за самооцінкою (жінки – 37,7%, чоловіки – 49,6%). Середнє значення тривалості життя у ЄС – 82,9 року для жінок і 77,2 року для чоловіків. Найменша різниця щодо тривалості життя – у Нідерландах (83 роки для жінок і 79,7 року для чоловіків), Мальті (84,3 та 80,8 року відповідно) та Ірландії (84,3 та 80,5 року). Щодо частки здорових осіб за самооцінкою, то серед жінок у ЄС таких 66,6%, а серед чоловіків – 71,5%.
- ▶ Показник щодо років здорового життя при народженні переважає для жінок – 67,8 року, для чоловіків – 60,6 року. Середнє значення у ЄС – 64,2 року для жінок і 63,1 року для чоловіків, тобто дисбаланс є значно менш помітним.
- ▶ За часткою населення, яке займається фізичною активністю та/або споживає фрукти й овочі, дисбаланс є мінімальним: жінки – 67,6%, чоловіки – 66,6%. Середні значення у ЄС є нижчими – 37,6% для жінок і 42,6% для чоловіків.

Значна частина населення України веде нездоровий спосіб життя і особливо це притаманне чоловікам.

- ▶ Частка населення, яке не курить і не споживає алкоголь у шкідливий спосіб, становить 58,9% для жінок і 29,9% – для чоловіків, що є найнижчими показниками порівняно з країнами ЄС. Середні значення у ЄС – 72,7% для жінок і 55,6% для чоловіків. Найменш помітна різниця – в Іспанії (78,5% для жінок і 69,3% для чоловіків), в Ірландії (69,0% та 59,3% відповідно), в Італії (80,3% та 68,7%) та у Фінляндії (68,8% та 56,5%).

За показниками доступності медичних послуг в Україні спостерігаються незначні гендерні розриви, тоді як у більшості країн-членів ЄС вони майже відсутні.

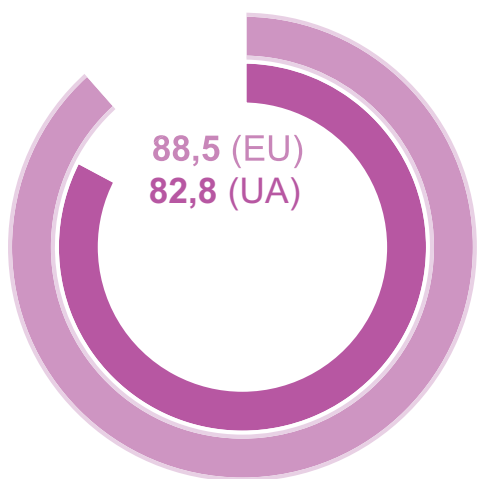
- ▶ Частка населення України, що не має незадоволених потреб у медичному огляді: жінки – 89,3%, чоловіки – 92,4%. Середні значення у ЄС – 94,6% для жінок і 96,0% для чоловіків.
- ▶ Частка населення України, що не має незадоволених потреб у стоматологічному огляді: жінки – 89,3%, чоловіки – 90,6%. Середні значення у ЄС – 94,8% для жінок і 95,3% для чоловіків.

Ситуація, що склалася з доменом «Здоров'я» в Україні, пов'язана з такими чинниками:

- низький рівень життя, бідність, недостатнє фінансування системи охорони здоров'я в умовах війни обмежує доступ до якісної медичної допомоги, здорового харчування та інших факторів, необхідних для підтримання здоров'я;
- економічна нестабільність, втрата роботи, зниження доходів ускладнює оплату медичних послуг та придбання необхідних ліків;
- виклики повномасштабної війни зсувають підтримку здорового способу життя та турботу про здоров'я на задній план.

Російська збройна агресія проти України призводить до численних смертей, фізичних та психологічних травм і погіршення стану здоров'я серед цивільних та військових, що не піддаються обрахунку до завершення війни.

Оцінка за доменом «Здоров'я» становить 82,8 бала, що на 5,7 бала нижче середньоєвропейського рівня (88,5 бала). Країною з найближчою до України оцінкою за цим доменом є Литва (82,9 бала). У цьому домені Україна випереджає три європейські країни: Латвію, Болгарію та Румунію.

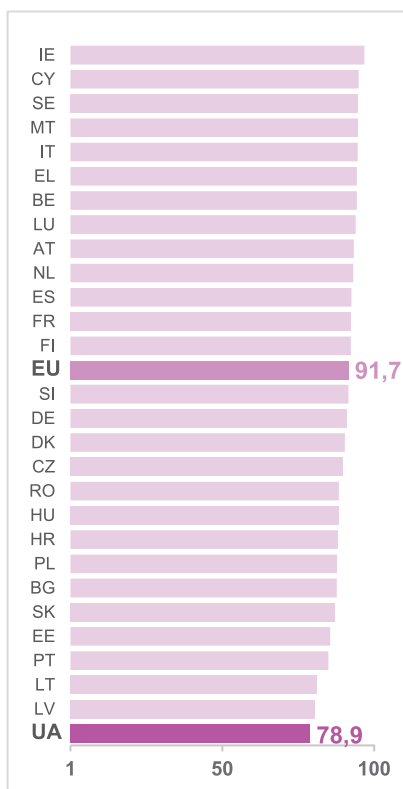

Домен «Здоров'я»

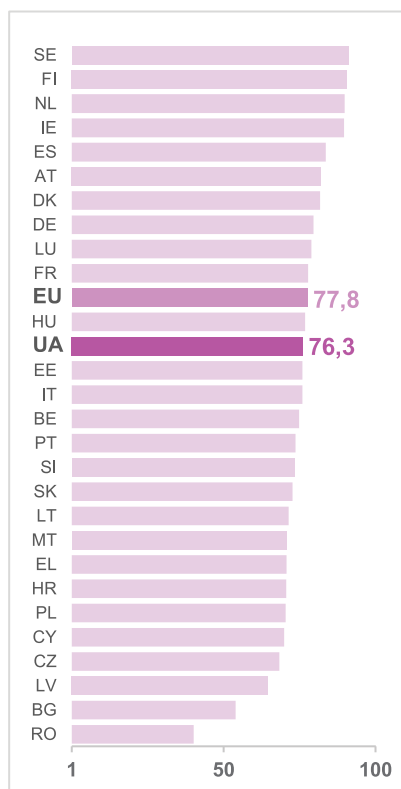
- ▶ Найменші ґендерні розриви стосуються показників щодо можливостей жінок і чоловіків задовільнити свої потреби у медичних та стоматологічних послугах за необхідності (субдомен «Доступ»).
- ▶ За показниками, які вимірюють частку населення, що веде здоровий спосіб життя, оцінки ґендерного розриву є відносно невисокими і близькими до середніх значень по країнах ЄС (субдомен «Поведінка»).
- ▶ Водночас за відносно збалансованих показників щодо стану здоров'я жінок і чоловіків найбільші ґендерні розриви в Україні порівняно з країнами-членами ЄС мають місце за очікуваною тривалістю життя та кількістю очікуваних років здорового життя (субдомен «Статус»).

За складовими домену «Здоров'я» Україна посідає останнє місце за оцінками субіндексу щодо стану здоров'я, 13 місце – за оцінками субіндексу щодо способу життя і 25 місце – за оцінками субіндексу доступності медичних послуг (лише Латвія, Данія та Греція мають нижчі бали).

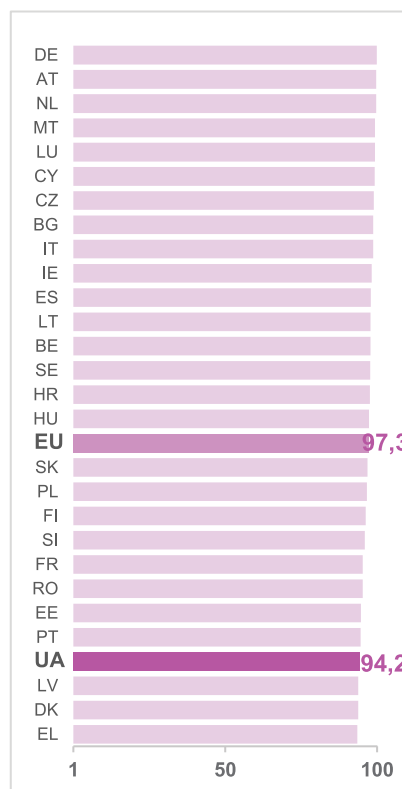
Субдомен «Статус»

Субдомен «Поведінка»

Субдомен «Доступ»

III.7. Домен «НАСИЛЬСТВО»

Домен «Насильство» в методології EIGE

«Насильство» – додатковий домен в індексі гендерної рівності EIGE, який концептуально відрізняється від інших доменів тим, що фокусується на жінках та їх досвіді насильства, а не на гендерних розривах. Кінцевою метою розгляду цього домену є не зменшення розриву між жінками і чоловіками, а повне викорінення насильства, яке є основним фактором існування структурної нерівності, що впливає на позиції жінок у межах інших доменів. Через ці особливості домен «Насильство» не враховується при обчисленні загального індексу гендерної рівності ЄС, однак завдяки його ключовій ролі включений в Індекс.

Існує проблема зі збиранням та зіставленням інформації, зокрема через відсутність універсальних стандартів щодо категорій статистичних даних, які б використовували всі держави. Тому до останнього часу EIGE не вів систематичного збору й оновлення даних щодо насильства. Єдиним винятком було регулярне оновлення інформації за категорією «феміцид». У країнах ЄС феміцид загалом не визначається як окрема категорія злочинів, а саме як злочин, що вчиняється з гендерно обумовлених мотивів, і це не дозволяє організувати належне збирання придатних для порівняння даних. Тому EIGE застосовує узагальнений заміник поняття «феміцид», визначаючи його як «навмисне вбивство жінки інтимним партнером або членом родини».

Для вирішення проблем зі збором даних для індексу гендерної рівності в сфері насильства EIGE розробив методологію, що базується на системі вимірювання з трьох компонентів: інтегральний показник, додаткові індикатори та контекстуальні фактори. Усі ці компоненти та їхні індикатори побудовані з огляду на ключові аспекти Стамбульської конвенції. Тож застосування цієї методології не є лише внеском у визначення індексу гендерної рівності EIGE, а й дозволяє здійснювати моніторинг імплементації Стамбульської конвенції.

У домені «Насильство», на відміну від усіх інших доменів індексу гендерної рівності, вище значення показника означає вищий рівень насильства. За останніми опублікованими даними EIGE (станом на 2012 рік), середній інтегральний показник по ЄС був 27,5. Найвищим був показник Болгарії (44,2), найнижчим – Польщі (22,1).

Законодавство України щодо протидії гендерно зумовленому насильству

В Україні прийнята розгалужена система законодавства та політик з питань запобігання та протидії гендерно зумовленому насильству (ГЗН). Основними законодавчими актами у цій сфері є: Закони України: «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», а також постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи в сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі».

Відповідні нормативно-правові акти:

– визначають широке коло суб'єктів, уповноважених здійснювати заходи із запобігання та протидії насильству, їхні функції та взаємодію;

– передбачають набір спеціальних заходів щодо протидії насильству, зокрема містять термінові заборонні приписи, обмежувальні приписи, програми для кривдників тощо;

– закріплюють права постраждалих та види допомоги, яку вони можуть отримати, зокрема безоплатну правову допомогу, доступ до загальних і спеціальних служб підтримки, надання тимчасового притулку, доступ до цілодобової безоплатної «гарячої лінії» тощо.

Також урядом розробляються і приймаються політики у сфері протидії домашньому насильству, наприклад Державна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року.

У червні 2022 року Україна ратифікувала Стамбульську конвенцію. Разом з тим заходи з приведення законодавства у відповідність з положеннями Стамбульської конвенції почали вживатися задовго до її ратифікації. З усіх видів насильства, перелічених у Стамбульській конвенції, в українському законодавстві досі немає визначення та не криміналізовано сталкінг. Однак наразі розроблено та зареєстровано законопроект, аби вирішити це питання¹⁴. Через два роки після ратифікації Стамбульської конвенції робота щодо приведення законодавства України у відповідність з її положеннями та стандартами ще продовжується¹⁵.

В грудні 2024 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». Закон наближає Україну до інтеграції до Європейського Союзу, предмет відання Закону охоплює зобов'язання України в рамках Розділу I «Загальні принципи» та Розділу II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Крім того, закон частково сприятиме виконанню Директиви 2006/54/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 5 липня 2006 року про реалізацію принципу рівних можливостей і рівного ставлення до чоловіків і жінок у питаннях зайнятості та професійної діяльності. Цей закон є значним кроком у запобіганні та розслідуванні сексуальних домагань на робочому місці та громадських місцях.

Україна в системі міжнародного права з протидії ГЗН

Україна активно включена до реалізації міжнародних стандартів та ініціатив в сфері протидії ГЗН. Зокрема, держава є стороною Європейської конвенції з прав людини, Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації проти жінок, Стамбульської конвенції, а з 2024 – також Римського статуту. У 2023 році Україна подала Комітету (незалежному експертному органу Ради Європи, відповідальному за моніторинг виконання Стамбульської конвенції) першу Доповідь відповідно до пункту 1 статті 68 Стамбульської конвенції¹⁶. Громадські організації також подали GREVIO свої тіньові звіти. Крім того, держава регулярно звітує перед відповідним Комітетом щодо виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, (CEDAW), подавши у 2021 році вже дев'яту періодичну доповідь.

¹⁴ Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" щодо встановлення відповідальності за злочинне переслідування (сталкінг) від 02.10.2024 р. № 12088. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44972>

¹⁵ Відбулися публічні обговорення проектів законів щодо приведення законодавства України у відповідність з положеннями Стамбульської конвенції. Урядовий портал. 20.06.2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vidbulysia-publichni-obhovorennia-proektiv-zakoniv-shchodo-privedennia-zakonodavstva-ukrainy-u-vidpovidnist-z-polozhenniamy-stambulskoi-konventsii>; Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі від 10.11.2023 р. № 10249. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43184>

¹⁶ GREVIO. (4 July 2023). Report submitted by Ukraine pursuant to Article 68, paragraph 1 of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Baseline Report). GREVIO/Inf(2023)12. Retrieved from <https://rm.coe.int/state-report-ukraine-baseline-evaluation/1680abd88d>

У зв'язку з повномасштабним вторгненням новим викликом стало сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом. У травні 2022 року було підписано Рамкову програму про співробітництво між Урядом України та ООН щодо запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом. Згодом з метою здійснення взаємодії суб'єктів для впровадження Рамкової програми було створено Міжвідомчу робочу групу з питань протидії сексуальному насильству, пов'язаному зі збройною агресією росії проти України, та надання допомоги постраждалим. До цієї робочої групи, яка працює за основними напрямками Рамкової програми в межах п'яти підгруп, входять уповноважені державні структури, представники національних та міжнародних громадських організацій та експерти, представники Офісу Спеціальної представниці Генерального секретаря ООН з питань сексуального насильства в умовах конфліктів. Міжвідомча робоча група працює над реалізацією широкого кола заходів із запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом (СНПК) відповідно до затвердженого Імплементативного плану.

Україна долучається до міжнародних ініціатив з протидії СНПК. Так, держава бере активну участь у роботі Глобального альянсу з попередження сексуального насильства під час війни, в якому головуватиме протягом 2025 року.

Важливим фокусом наразі є правосуддя, зокрема для притягнення до відповідальності за злочини СНПК. Тож Україна активно співпрацює з Міжнародним кримінальним судом. Так, у серпні 2024 року було ратифіковано Римський статут, а в жовтні 2024 року прийнято закон для приведення законодавства у відповідність з Римським статутом.

Держава також працює в напрямі забезпечення репарацій для постраждалих від СНПК. Так, протягом 2024 року уряд України за підтримки Глобального фонду тих, хто пережили насильство, реалізував пілотний проєкт з виплати невідкладних проміжних репарацій постраждалим на 30.12.2024 р. Отримано 630 звернень та виплачено репарацій у рамках проєкту 417 особам, серед яких 228 чоловіків, 181 жінка, 8 дітей (1 хлопчик, 7 дівчаток)¹⁷. У листопаді 2024 року Верховна Рада України прийняла законодавство, яке закріплює механізми отримання репарацій та компенсацій постраждалими від СНПК, а саме закони «Про статус осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України, та невідкладні проміжні репарації» та «Про облік осіб, життю та здоров'ю яких завдано шкоди внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України».

Вплив повномасштабної війни росії проти України

За даними дослідження ОБСЄ, проведеного до повномасштабного вторгнення (у 2018 році), в Україні відмічався високий показник насильства щодо жінок. Як зазначається в дослідженні, «більш ніж чверть жінок (26%) зазнала фізичного й/або сексуального насильства з боку нинішнього або попереднього партнера. Дві третини жінок (65%) пережили психологічне насильство з боку інтимного партнера, що значно перевищує відповідний середній показник ЄС (43%) і вище за показник будь-якої його країни. Проте лише 7% жінок, що постраждали від насильства з боку нинішнього партнера, і 12% жінок, постраждалих від насильства з боку попереднього партнера, повідомили про такі випадки в поліцію. Зважаючи на те, що 52% жінок, постраждалих від насильства з боку інтимного партнера, отримали фізичні наслідки від пережитого ними найсерйознішого інциденту насильства, то ймовірно, що про більш жорстокі форми насильства не завжди повідомляють»¹⁸.

¹⁷ Ольга Стефанішина зустрілась з учасниками/-цями пілотного проєкту з надання невідкладних проміжних репарацій постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією (СНПК) рф проти України. EU-UA. 18.06.2024. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/olga-stefanishyna-zustrilas-z-uchasnykamy-tsyamy-pilotnogo-proyektu-z-nadannya-nevidkladnyh-promizhnyh-reparatsij-postrazhdalym-vid-seksualnogo-nasylstva-pov-yazanogo-zi-zbrojnoyu-agresiyeyu-snpk-rf-p/>

¹⁸ Добробут і безпека жінок. Україна: Доповідь про результати дослідження. 2019. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/0/8/440318_0.pdf, с. 61.

Подібних досліджень після початку повномасштабного вторгнення не проводилось. Однак навіть офіційні статистичні дані правоохоронних органів свідчать про зростання рівня насильства, порівняно з довоєнним часом. Так, кількість зареєстрованих випадків домашнього насильства за 2023 рік приблизно на 10% перевищила показники 2021 року. А за перші 9 місяців 2024 року кількість таких випадків зросла майже на 80% порівняно з 2023 роком¹⁹. Такі тенденції передусім зумовлені психологічними, соціальними, економічними та матеріальними факторами, пов'язаними з війною. Багато служб підтримки постраждалих, притулків, закладів охорони здоров'я були пошкоджені або змушені виїхати з небезпечних регіонів. З іншого боку, відбувається перевантаження регіонів, де перебуває велика кількість внутрішньо переміщених осіб. Також спостерігається брак фахівців на місцях – хтось міг виїхати чи переїхати у зв'язку з війною, хтось вступив до лав Збройних сил України або загинув. Збільшення звернень у випадках домашнього насильства також може свідчити про зростання нульової толерантності до насильства, в результаті багаторічних зусиль громадських організацій та уряду щодо підвищення обізнаності про різні види ґендерно обумовленого насильства.

Статистика правоохоронних органів щодо ҐЗН за 2021-2023 роки: основні дані та тенденції²⁰

В Україні правоохоронні органи ведуть статистику щодо домашнього насильства. Однак наразі не всі дані збираються за категоріями та відповідно до методології, розробленої EIGE, що може ускладнювати порівняння з іншими країнами. Разом з тим важливо, що збір даних не припиняється під час повномасштабного вторгнення.

Число правопорушень

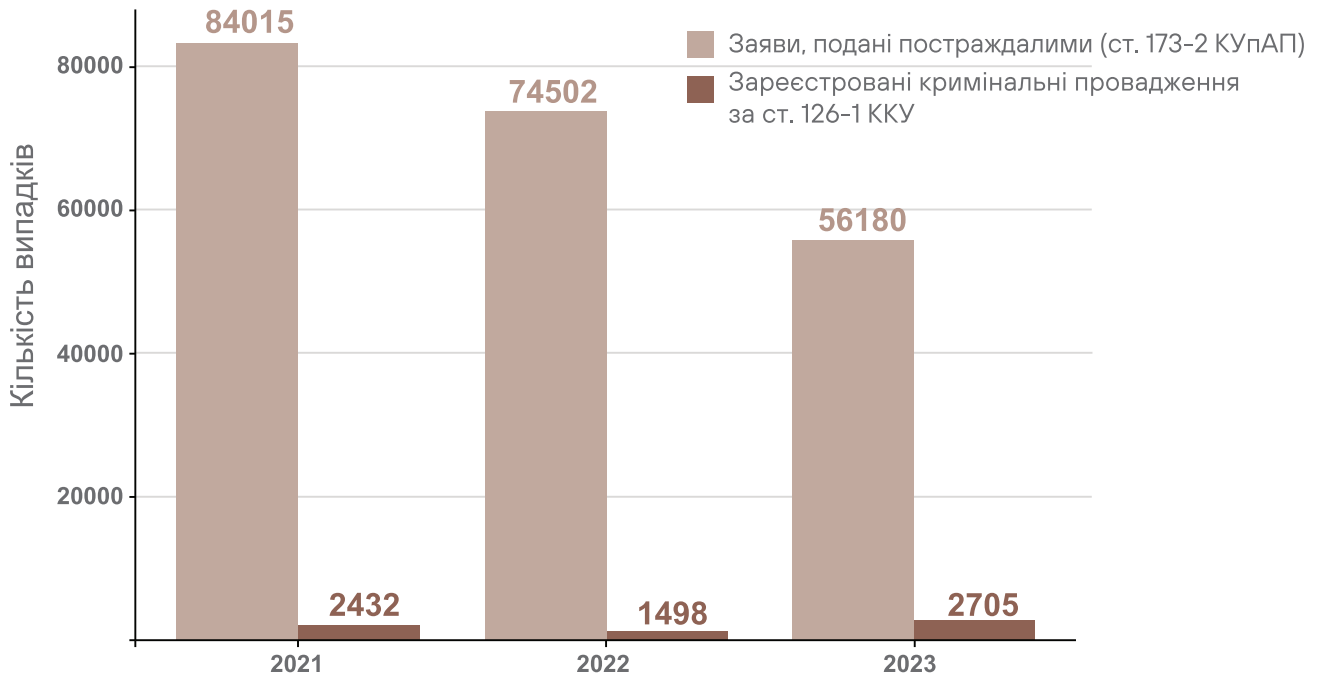
В Україні домашнє насильство категоризовано як правопорушення одночасно за Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 173-2) та Кримінальним кодексом України (ст. 126-1). Дані про порушення за ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) збираються Національною поліцією, за ст. 126-1 Кримінального кодексу України (ККУ) – прокуратурою.

Національною поліцією України за 2023 рік зареєстровано 56 180 заяв, поданих особами, що постраждали від домашнього насильства. У 2022 таких заяв було 74 502, у 2021 році – 84 015. Водночас кількість зареєстрованих злочинів домашнього насильства за ст. 126-1 ККУ у 2023 році становила 2705, у 2022 – 1498, у 2021 – 2432.

¹⁹ Домашнє насильство не має замовчуватись. Офіс Генерального прокурора. 03.10.2024. URL: <https://www.facebook.com/pgg.gov.ua/videos/1299759484342971/>

²⁰ Цей розділ був підготовлений, зважаючи на індикатори, розроблені EIGE відповідно до Intimate partner violence: data collection methodology. (2020). <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/intimate-partner-violence-data-collection-methodology>. Представлені дані отримані з відкритих джерел, зокрема з офіційних вебсайтів Офісу Генерального прокурора України (<https://new.gov.ua/ua/posts/statistika>), Державної судової адміністрації України (https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/), а також шляхом надсилання офіційних запитів до правоохоронних органів громадською організацією «Ла Страда-Україна».

Кількість зареєстрованих випадків домашнього насильства до та після початку повномасштабного вторгнення

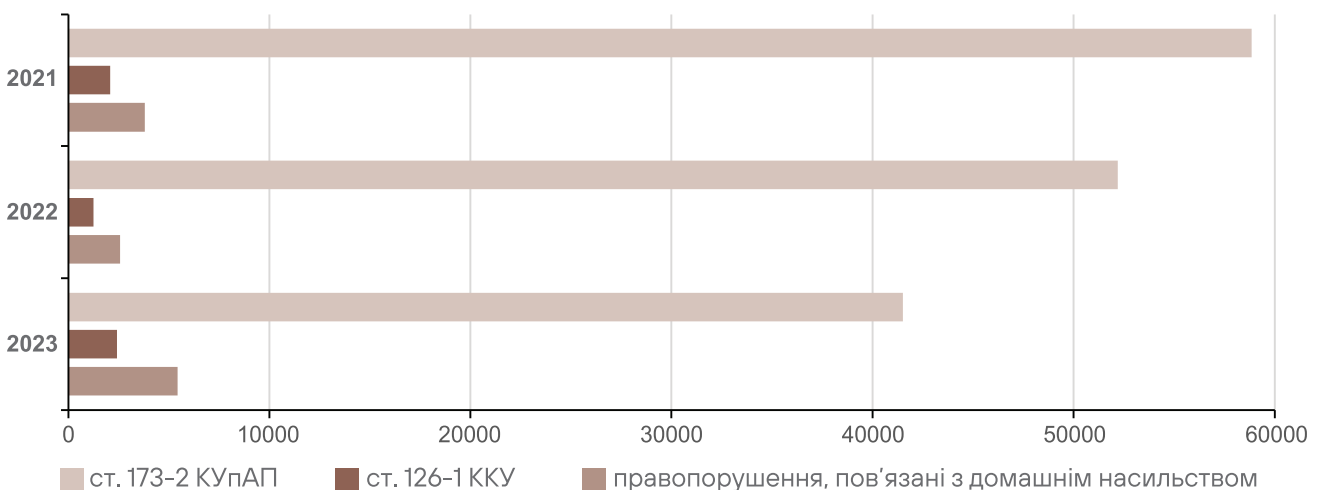

Зменшення кількості адміністративних правопорушень та зростання кількості злочинів може свідчити про складність виявлення та реагування на домашнє насильство під час війни, а також про зменшення кількості повідомлень постраждалими про домашнє насильство.

Число постраждалих

За 2023 рік до Національної поліції було подано 51 451 заяву від дорослих осіб щодо домашнього насильства за ст. 173-2 КУпАП, з них від жінок – 41 507 (у 2022 році – 65 841 заява, у тому числі від жінок – 52 189; у 2021 році – 74 460, у тому числі від жінок – 58 856).

Кількість жінок, які повідомили правоохоронні органи про домашнє насильство до та після початку повномасштабного вторгнення

У статистиці Офісу Генерального прокурора щодо потерпілих від кримінальних правопорушень у сфері домашнього насильства є дві категорії: «потерпілі від домашнього насильства за ст. 126-1 ККУ» та «потерпілі від правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством». Друга категорія є значно ширшою та охоплює потерпілих від усіх злочинів, вчинених в контексті домашнього насильства, що дає кращу картину поширеності цього явища.

Спостерігається різке скорочення кількості зареєстрованих потерпілих у 2022 році проти 2021 року, а потім її різке збільшення у 2023 році.

Наразі в Україні правоохоронні органи не ведуть статистику з розбивкою постраждалих за формами домашнього насильства (фізичного, психологічного, економічного, сексуального).

В Україні обмежувальні приписи виносяться судами в межах цивільного судочинства. Розбивка за статтю заявників, які звернулись за приписом, не здійснюється.

Кількість потерпілих від зґвалтувань та сексуального насильства

Згідно зі статистикою Офісу Генерального прокурора, у 2023 році за ст. 152 ККУ (зґвалтування) було зареєстровано 443 потерпілих (з них 335 – жінки), у 2022 році, відповідно, 236 потерпілих (120 – жінки). Також у 2022 році в контексті вчинення цього злочину загинула одна особа, у 2023 році – 11 осіб (стать не уточнюється). Також за ст. 153 ККУ (сексуальне насильство)²¹ у 2023 році було зареєстровано 120 потерпілих (з них 71 жінка), у 2022 – 95 потерпілих (з них 33 жінки).

Кількість потерпілих від зґвалтувань в Україні за статтю, у 2022–2023 роках, осіб

Варто відмітити, що вищенаведена статистика не охоплює злочинів сексуального насильства, пов'язаного з війною, які кваліфікуються за ст. 438 ККУ (воєнні злочини). З початку повномасштабного вторгнення станом на грудень 2024 року Офіс Генерального прокурора зафіксував 331 факт такого насильства (жінки – 213 (з них 17 дівчат), чоловіки 118 (з них один хлопець)).

Статистика щодо феміциду в Україні

В Україні феміцид не визначається як окреме правопорушення і за цією категорією статистика безпосередньо не ведеться.

Однак можна спробувати приблизно оцінити масштаби цього явища з наявної статистики за загальною категорією правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. Так, у 2023 році було зареєстровано 6787 потерпілих від злочинів, пов'язаних із домашнім насильством, з них 5441, або понад 80% – жінки. При цьому загинуло 173 особи (розбивка за статтю загиблих не ведеться).

З метою отримання точніших даних правоохоронні органи мають вести та надавати офіційну статистику щодо феміциду (з огляду на ґендерно зумовлений мотив вбивства) або принаймні покращити збір наявної статистики, додавши розбивку за статтю осіб, які загинули від правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством.

²¹ Відповідно до Кримінального кодексу України, «зґвалтування» (ст. 152) визначено як дії сексуального характеру, пов'язані із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи, «сексуальне насильство» (ст. 153) як насильницькі дії сексуального характеру, не пов'язані із проникненням в тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи.

ІV. ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ В УКРАЇНІ

Державна політика забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні розвивається з прийняття у 2005 році Верховною Радою Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»²². Мета Закону – досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією та законами України.

Зазначений закон знаменує появу системної державної ґендерної політики і визначає вісім її головних напрямів:

- утвердження ґендерної рівності;
- недопущення дискримінації за ознакою статі;
- застосування позитивних дій;
- забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень;
- забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків;
- підтримка сім'ї, формування відповідального материнства і батьківства;
- виховання і пропаганда серед населення України культури ґендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері;
- захист суспільства від інформації, спрямованої на дискримінацію за ознакою статі.

Зміни 2017 року доповнили цей перелік дев'ятим напрямом: запобігання та протидія насильству за ознакою статі, у тому числі всім проявам насильства стосовно жінок.

Цей Закон запроваджує, зокрема, обов'язкову ґендерно-правову експертизу проектів нормативно-правових актів на відповідність принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Закон визначає правові норми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у виборчому процесі, у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, а також зобов'язує на постійній основі здійснювати збір репрезентативних показників становища жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства.

Відповідальним за проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства визначений Кабінет Міністрів України, що приймає нормативно-правові акти у сфері ґендерної політики. Спеціально уповноважений ЦОВВ з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків бере участь у формуванні та реалізації державної політики та координує заходи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, спрямованих на впровадження ґендерної рівності. Таким спеціально уповноваженим органом стало Міністерство соціальної політики.

²² Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV, станом на 19.12.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

Відтоді законодавство України розвивається і деталізує завдання державної ґендерної політики, що охоплює всі тематичні домени індексу ґендерної рівності.

Виборчий кодекс України²³ 2019 року передбачає ґендерну квоту на рівні 40% для парламентських виборів та місцевих виборів, які проводяться за пропорційною системою, тобто при формуванні виборчих списків у кожній п'ятірці кандидатів має бути не менше двох кандидатів кожної статі. При формуванні списків кандидатів до сільської, селищної, міської у малих містах до 90 тисяч виборців, районної у місті та районної ради партії повинні забезпечити ґендерну квоту на рівні не менше 30%.

Координація ґендерної політики

З 2017 року функція координації ґендерної політики була покладена на Віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Практичним механізмом координації є Комісія з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (Комісія). Комісія є тимчасовим консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України, утвореним для забезпечення узгоджених дій органів виконавчої влади з питань проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства²⁴.

Крім того, у 2017 році у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України запроваджено посаду – Урядового уповноваженого з питань ґендерної політики. Основними завданнями Урядового уповноваженого є сприяння забезпеченню реалізації єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства; участь відповідно до компетенції у координації роботи міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади; проведення моніторингу щодо врахування Кабінетом Міністрів України принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під час прийняття нормативно-правових актів, співпраця з міжнародними організаціями та громадянським суспільством²⁵.

Для нормативного регулювання діяльності відповідальних підрозділів та радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії насильству за ознакою статі у 2020 році Уряд затвердив відповідні положення про їхню діяльність.

З 2020 року в Україні активно відбуваються процеси інтеграції ґендерних підходів в усі сфери, що дозволяє при формуванні політики враховувати потреби різних груп жінок і чоловіків за принципом «нікого не залишити осторонь».

Міністерство соціальної політики розробило та затвердило низку інструментів для системного застосування ґендерного мейнстримінгу, серед яких, зокрема:

- Інструкцію щодо інтеграції ґендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів (2020);
- Методичні рекомендації щодо:
  - оцінювання ґендерного впливу галузевих реформ (2020);
  - внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у трудових відносинах (2020);
  - проведення ґендерного аудиту підприємствами, установами та організаціями (2021);

²³ Виборчий кодекс України: Кодекс від 19.12.2019 № 396-IX, станом на 31.12.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>

²⁴ Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 784, станом на 19.05.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-2020-%D0%BF#Text>

²⁵ Про Урядового уповноваженого з питань ґендерної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-%D0%BF#Text>

- інтеграції ґендерного підходу та підходу, що базується на правах людини, на рівні територіальних громад (2022);
- організації діяльності уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також організації діяльності відповідальних структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій.

Застосування цих документів дозволяє визначати прямий або опосередкований вплив і наслідки реалізації державної та кадрової політики на становище різних груп хлопців і дівчат, жінок і чоловіків для своєчасного усунення диспропорцій та ґендерної нерівності.

Розвиток ґендерної статистики

Оцінка ефективності реалізації механізму забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у всіх сферах життя суспільства та впровадження європейських стандартів рівності потребує відповідного інформаційного забезпечення. Розширення переліку індикаторів дезагрегованих за ознакою статі відповідно до міжнародних стандартів є одним із інструментів для моніторингу забезпечення ґендерної рівності.

Національну систему показників ґендерної статистики Держстат з 1996 року оприлюднює один раз на два роки в тематичному статистичному збірнику "Жінки та чоловіки в Україні". Крім того, показники з розподілом за статтю широко публікуються і в інших статистичних виданнях, які присвячені окремій галузевій тематиці ("Економічна активність населення", "Праця України", "Розподіл постійного населення за статтю та віком", "Населення України" тощо).

У 2020 році Уряд затвердив перелік індикаторів, у розрізі яких здійснюється збір даних для моніторингу ґендерної рівності. Цей перелік містить 226 індикаторів, дані за якими надаються органами державної влади Держстату.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 р. № 1190 затверджено нові завдання щодо досягнення Цілей сталого розвитку на період до 2030 року та індикатори їхнього досягнення. До індикаторів Цілі 5 «ґендерна рівність» віднесено окремі показники індексу ґендерної рівності Європейського Союзу. Показники, дезагреговані за статтю й іншими ознаками, також є індикаторами виконання завдань за Цілями сталого розвитку 1, 3, 4, 7–12, 16, 17.

Гармонізація національної статистичної системи з міжнародними та європейськими нормами і стандартами, зокрема через впровадження норм права ЄС, дасть можливість проводити нові статистичні спостереження, які забезпечать розширення кола показників з ґендерної статистики, а саме: обстеження участі дорослих у навчанні протягом життя (AES – participation of adults in lifelong learning) відповідно до методології обстеження, яке проводиться у країнах ЄС, обстеження використання часу відповідно до методології гармонізованих європейських обстежень використання часу (HETUS – Harmonised European Time Use Surveys) тощо.

Також одним із перспективних напрямів удосконалення ґендерної статистики є забезпечення можливості формування інформації з дезагрегацією за ґендерною ознакою на підставі даних, що містяться у чинних реєстрах та базах даних.

Державна стратегія забезпечення рівних прав

12 серпня 2022 р. Урядом схвалено Державну стратегію забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затверджено операційний план з її реалізації на 2022–2024 роки²⁶.

Державна стратегія узгоджується зі Стратегією гендерної рівності Європейського Союзу та Порядком денним сталого розвитку на період до 2030 року. Стратегічні та операційні цілі державної стратегії розроблені для підтримки досягнення Цілі сталого розвитку 5, включаючи припинення всіх форм дискримінації щодо жінок і дівчат, усунення всіх форм насильства щодо жінок і дівчат, забезпечення повної та ефективної участі жінок і рівних можливостей для прийняття рішень.

Документ має чотири стратегічні цілі, які забезпечують наскрізність державної гендерної політики, а саме:

1. Ефективне та злагоджене функціонування національного механізму забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, що дозволить створити підґрунтя для врахування потреб різних груп жінок і чоловіків при прийнятті рішень у всіх сферах та на всіх рівнях.
2. Ефективна протидія усім формам насильства, у тому числі пов'язаному з конфліктом.
3. Забезпечення жінкам та чоловікам рівних прав та можливостей людського розвитку у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури та спорту тощо.
4. Забезпечення рівної участі жінок та чоловіків у різних сферах економічної діяльності, що створить підґрунтя для гальмування процесів росту рівня бідності населення, пов'язаних із агресією російської федерації в Україні.

Міжнародні коаліції та партнерства за гендерну рівність

У 2020 році Україна приєдналася до міжнародного «Партнерства Біарріц» з утвердження гендерної рівності. Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1578 затверджено план заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках ініціативи «Партнерство Біарріц»²⁷.

Зокрема, Україна взяла на себе зобов'язання щодо:

- реформування законодавства у сфері соціальних відпусток – відпусток по догляду за дитиною для чоловіків і жінок;
- розвитку інклюзивного та гендерно чутливого простору – забезпечення доступності для осіб з інвалідністю, інших маломобільних груп населення до усіх будівель та споруд;
- інтеграції гендерного компонента в освітній процес – формування у суспільстві нульової толерантності до гендерно зумовленого насильства, викорінення стереотипів;
- забезпечення реалізації законодавства у сфері протидії домашньому та гендерно зумовленому насильству;

²⁶ Урядом схвалено Державну стратегію забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. Урядовий портал. 12.08.2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriadom-skhvaleno-derzhavnu-stratehiu-zabezpechennia-rivnykh-prav-ta-mozhlyvostei-zhinok-i-cholovikiv-na-period-do-2030-roku>

²⁷ Про затвердження плану заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи "Партнерство Біарріц" з утвердження гендерної рівності: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1578-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-realizaciyi-zobov'язan-uryadu-ukrayini-v-ramkah-t161220>

- зменшення розриву в оплаті праці жінок і чоловіків.

У 2020 році Уряд України також приєднався до Міжнародної коаліції за рівну оплату праці.

У листопаді 2023 року Україна приєдналася до Рекомендацій Ради Організації економічного співробітництва та розвитку, зокрема щодо забезпечення ґендерної рівності в публічному секторі та забезпечення ґендерної рівності у сферах освіти, зайнятості та підприємництва.

Ключові політики із забезпечення ґендерної рівності

15 вересня 2023 року Уряд ухвалив Національну стратегію подолання ґендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року та затвердив операційний план заходів на 2023–2025 роки²⁸. Мета стратегії – до 2030 року досягти скорочення ґендерного розриву в оплаті праці з 18,6% до 13,6%.

Розроблений проект нового Трудового кодексу, який, зокрема, утверджує принципи недискримінації працівників та забезпечення рівної оплати чоловіків і жінок за працю рівної цінності. Проект також утверджує рівні законодавчі гарантії для чоловіків і жінок із сімейними обов'язками у сфері праці, крім спеціального захисту жінок під час вагітності, пологів та грудного вигодовування дитини.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. №1163-р схвалено Стратегію впровадження ґендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затверджено операційний план заходів на 2022–2024 роки з її реалізації²⁹. Стратегія передбачає вдосконалення нормативно-правової бази, створення освітнього середовища з рівними можливостями, запобігання та протидію дискримінації і впровадження практик інклюзивності у сфері освіти.

У 2016 році, під час воєнної агресії росії проти України, в країні був прийнятий перший Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», який було локалізовано на рівні областей України. Національний план спрямований на забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у протидії та реагуванні на безпекові виклики, воєнні загрози, системну протидію СНПК, участь у процесах відновлення.

Другий Національний план Уряд затвердив у 2020 році, а в 2022 році у зв'язку з широкомасштабним вторгненням російської федерації в Україну він був оновлений на тлі руйнування цивільної інфраструктури російськими військами та воєнних злочинів, скоєних російськими військовослужбовцями проти жінок, у тому числі використання сексуального насильства як зброї. Війна призвела до зростання кількості найстаріших, найбільш замовчуваних і найменш засуджених злочинів війни – сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, що вчиняється переважно російськими солдатами проти українських жінок, дівчат, чоловіків і хлопців, як це задокументовано Незалежною міжнародною слідчою комісією щодо України та Моніторинговою місією ООН з прав людини в Україні.

Зміни до Другого Національного плану передбачали врахування наслідків війни та актуалізацію заходів, зокрема у таких сферах, як безпека інфраструктури, виявлення та реагування на СНПК, надання підтримки постраждалим та ін.

²⁸ Про схвалення Національної стратегії подолання ґендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2023–2025 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2023 р. № 815-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-2023-%D1%80#Text>

²⁹ Про схвалення Стратегії впровадження ґендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022–2024 роки з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text>

Влітку 2023 року Європейська комісія ініціювала план фінансування для України (План України, або Ukraine Facility Plan), спрямований на підтримку відновлення України з 2024 до 2027 року. Гендерний підхід наскрізно включено у розділ щодо людського капіталу. Серед пріоритетів цього розділу – сприяння збалансованому розподілу неоплачуваної роботи з догляду, підвищення доступності якісних послуг догляду за дітьми та літніми людьми. Крім того, План зазначає, що відновлення та зростання вимагатиме внесення гендерної рівності у ключові сфери реформ.

У вересні 2023 року рішенням Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, створено Платформу забезпечення гендерного мейнстримінгу та інклюзії у відновленні³⁰. Метою діяльності Платформи є забезпечення скоординованої співпраці органів виконавчої влади, громадянського суспільства, представників бізнесу, партнерів з розвитку та міжнародних організацій задля дотримання принципу гендерної рівності та інклюзії в процесі відновлення України.

Забезпечення гендерної рівності залишається серед пріоритетів державної політики в контексті євроінтеграційних реформ.

Традиційно вагомому роль у розробці та моніторингу державних політик у сфері гендерної рівності відіграє український жіночий рух, експертки та експерти, організації громадянського суспільства. Кабінет Міністрів України постановою від 27 серпня 2024 року створив 36 переговорних груп, що забезпечуватимуть переговорний процес щодо вступу України до Європейського Союзу³¹. До складу цих переговорних груп увійшли представниці жіночих правозахисних організацій та гендерних аналітичних центрів.

---

³⁰ Розпочала роботу «Платформа забезпечення гендерного мейнстримінгу та інклюзії у відновленні». Урядовий портал. 19.09.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rozpochala-robotu-platforma-zabezpechennia-hendernoho-meistryminhu-ta-inkliuzii-u-vidnovlenni>

³¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-2024-%D0%BF#Text>

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Методологічного характеру

- Європейська методологія розрахунку індексу ґендерної рівності успішно адаптована для використання в Україні і забезпечує можливість порівнювати прогрес у досягненні ґендерної рівності в Україні з іншими країнами ЄС.
- Показники ґендерної рівності в Україні можуть і в подальшому розраховуватися на методологічній основі, гармонізованих з європейською, що забезпечуватиме порівнянність ІґР в Україні та у країнах-членах ЄС. Показники, що не можуть бути отримані на основі державних обстежень, можуть визначатися з використанням даних із інших джерел з огляду на їхні статистичні властивості так, щоб заміна джерела даних не знижувала якість ІґР.
- Аналіз показників ґендерної рівності в Україні дозволить робити висновки щодо ефективності та результативності управлінських рішень у досягненні ґендерної рівності за всіма сферами життя суспільства.
- Відсутність релевантних даних для розрахунку індексу кар'єрних перспектив не дозволяє отримати повну оцінку ґендерної рівності на українському ринку праці. Водночас використання застарілих даних (востаннє розрахованих у 2015 році) за цим показником у країнах-членах ЄС, означає, що в майбутньому цей показник може бути вилучений. Для адекватної оцінки ситуації необхідні актуальні дослідження як у країнах Євросоюзу, так і в Україні.
- Розрахунок ІґР це кропіткий процес збору, обробки та аналізу даних, який вимагає спеціальних знань і навичок у застосуванні статистичних методів, а також розуміння відповідної методології EIGE.
- Навчання методології EIGE та її безпосереднє застосування для розрахунку ІґР поглиблює розуміння ґендерних розривів у суспільстві, можливостей для їх відстеження та коригування через державні політики.
- Необхідно забезпечити фахову підготовку спеціалісток і спеціалістів з формування ІґР та розвиток компетенцій, які забезпечать його ефективне використання. Це дасть можливість не тільки отримати надійні дані щодо ситуації з ґендерною рівністю в Україні, а й сприяти розробці та впровадженню ефективних заходів політики для її досягнення.
- З метою уніфікації збирання статистичних даних щодо ґендерно зумовленого насильства в Україні та країнах ЄС у майбутньому доцільно переглянути дані, що збираються правоохоронними органами за категоріями та відповідно до методології EIGE й удосконалити систему їх збору.
- Домен «Інтерсекційна нерівність» є невід'ємною частиною оцінювання ґендерної рівності. Його розрахунок в подальшому дозволить отримати більш повну та детальну картину ґендерних диспропорцій, допоможе виявити найбільш уразливі групи населення, які стикаються з дискримінацією. Адже розуміння того, як різні фактори перетинаються й посилюють або послаблюють ґендерну нерівність, є ключовим для розробки ефективних та результативних політичних заходів.

У галузі політики ґендерної рівності

- Моніторинг ґендерної рівності з допомогою індикаторів ІґР у різних сферах суспільного життя забезпечить можливість відстежувати динаміку змін та розробляти ефективні заходи політики для досягнення ґендерної рівності в Україні.
- У рамках євроінтеграції Україна має імплементувати ряд Директив та Регламентів ЄС, покликаних забезпечити ґендерну рівність у країнах Європейського Союзу, і наочно демонструвати відданість спільним європейським цінностям. Доцільно використовувати європейські підходи до оцінки стану ґендерної рівності та прогресу у цій сфері. Зокрема, ключовим показником для такої оцінки в Україні може бути індекс ґендерної рівності.
- Важливим фактором ефективності ІґР для оцінки стану ґендерної рівності є систематичність його розрахунку і регулярність аналізу динаміки в межах кожного окремого показника, субдомена та домена. EIGE проводить розрахунок ІґР для країн ЄС щорічно, супроводжуючи звіти ІґР аналізом тенденцій в цілому для ЄС, для кожної сфери, а також оцінкою змін протягом часу. Порівняння ситуації в різних доменах, а також серед різних країн дозволяє відстежити динаміку суспільних змін та проаналізувати ефективність державних політик в середньо та довгостроковій перспективі. Що швидше Україна запровадить регулярний розрахунок ІґР, то більш ефективно зможе аналізувати результативність державних політик та порівнювати прогрес у досягненні ґендерної рівності з іншими країнами ЄС.
- Щоб забезпечити сталість визначення ІґР, необхідно створити нормативно-правове та фінансове середовище, яке сприятиме його систематичному розрахунку.
- Інституціоналізація ІґР відповідає меті України щодо євроінтеграції та є ознакою політичної волі до повноцінної європейської інтеграції. Україна як держава поділяє європейські цінності та готова до оцінки стану ґендерної рівності за європейською шкалою.
- Адаптація європейської методології формування ІґР в Україні демонструє його високий потенціал як інструменту для моніторингу та оцінки ґендерної рівності в країні. Для ефективного використання ІґР необхідна його інституціоналізація на рівні державної політики. Це передбачає закріплення ІґР у нормативних документах, а також визначення державних структур і механізмів його формування та використання.
- Індикатори ІґР можуть збагатити операційні плани з реалізації державних політик у сфері ґендерної рівності – Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, Національної стратегії подолання ґендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року, Стратегії впровадження ґендерної рівності у сфері освіти до 2030 року. Національний план дій на виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека”, а також застосовуватися при плануванні й оцінці відновлення України від наслідків війни, зважаючи на ґендерний підхід, у тому числі в роботі Платформи забезпечення ґендерного мейнстрімінгу та інклюзії у відновленні.
- Результати розрахунку ІґР для України свідчать про близькість європейських стандартів і цінностей ґендерної рівності українкам та українцям і про потенціал України для досягнення середньоєвропейських показників у разі проведення цілеспрямованої та комплексної державної політики. Комунікація цього повідомлення для громадян країн ЄС підвищить підтримку євроінтеграції України.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. EIGE. (2023). Gender Equality Index 2023 Towards a green transition in transport and energy. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2023-towards-green-transition-transport-and-energy?language_content_entity=en
2. EIGE. (2023). Gender Equality Index: Measuring progress in the Western Balkans. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-measuring-progress-western-balkans>
3. Karađinović, N. (2022). Moving towards the Gender Equality Index: Bosnia and Herzegovina 2022. United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women. Sarajevo: UN Women in Bosnia and Herzegovina. Retrieved from https://eige.europa.eu/sites/default/files/eige-eng_web.pdf
4. EIGE. (2017). Gender Equality Index 2017: Methodological Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2017-methodological-report?language_content_entity=en
5. EIGE. (2024). Women and Men in Decision Making: Methodological report. Gender Statistics Database. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/women-and-men-decision-making-methodological-report>
6. Barbieri, D., Fiore, A., Linkevičiūtė, J., Mollard, B., Nahrgang, M., Peciukonis, V., & et al. (24 October 2022). Gender Equality Index 2022: The COVID-19 pandemic and care. European Institute for Gender Equality. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2022-covid-19-pandemic-and-care>
7. Gender Statistics Database. (n.d.). European Institute for Gender Equality. Retrieved from <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs>
8. Ermolenco, A., Covrig, N., Cojocaru, C., & Andronache, A. (2023). Indexul Egalității de Gen 2023. Tendințe privind nivelul egalității între femeile și bărbații din Moldova. Chișinău. Retrieved from <https://progen.md/indexul-egalitatii-de-gen-2023/> [in Romanian].
9. Babović, M., & Miluka, J. (January 2020). Gender Equality Index for the Republic of Albania 2020. Tirana: Institute of Statistics. Retrieved from https://eige.europa.eu/sites/default/files/gender_equality_index_albania.pdf
10. Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності / ред. кол. М. Бабак та ін.; оновл. вид. Київ: «Вістка», 2021. 170 с. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/17580-20210419.pdf>
EIGE's Gender Equality Glossary & Thesaurus. European Institute for Gender Equality. Retrieved from <https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/overview>
11. Eurofound. (2017). Sixth European Working Conditions Survey – Overview report (2017 update). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://www.eurofound.europa.eu/system/files/2019-06/ef1634en.pdf>
12. Eurostat. Statistics Explained Glossary (n. d.). ec.europa.eu. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Category:Glossary>

13. EIGE. (2024). 'Gender Equality Index 2024 – Sustaining momentum on a fragile path. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2024-sustaining-momentum-fragile-path>
14. EIGE. (2017). Terminology and indicators for data collection: Rape, femicide and intimate partner violence – Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://eige.europa.eu/e-reader/3040>
15. EIGE. (2017). Glossary of definitions of rape, femicide and intimate partner violence. European Institute for Gender Equality. Retrieved from <https://eige.europa.eu/e-reader/2390>
16. EIGE. (2020). Intimate partner violence: data collection methodology. Gender statistics database. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/intimate-partner-violence-data-collection-methodology>
17. GREVIO. (4 July 2023). Report submitted by Ukraine pursuant to Article 68, paragraph 1 of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Baseline Report). GREVIO/Inf(2023)12. Retrieved from <https://rm.coe.int/state-report-ukraine-baseline-evaluation/1680abd88d>
18. Стамбульська конвенція для тих, хто приймає рішення: Про що вона? Що про неї необхідно знати? Чому її ратифікація Україною є на часі? / Ю. В. Аносова та ін. Київ: ГО «Ла Страда-Україна», 2021. URL: https://la-strada.org.ua/wp-content/uploads/2022/03/stamb_conv_a5.pdf
19. Тіньовий звіт Асоціації жінок-юристок України "ЮрФем" про виконання Україною Конвенції Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством. Асоціація жінок-юристок України "ЮрФем". 2023. <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/Звіт-ГРЕВІО-ЮрФем.pdf>
20. Сексуальне насильство та стигматизація потерпілих: Тіньовий звіт громадських організацій щодо впровадження в Україні Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. 2024. URL: <https://4genderjustice.org/wp-content/uploads/2024/08/Formated-Grevio-Ukraine-Shadow-Report-UKRAINIAN.pdf>

Додаток 1. Джерела даних та значення показників ІґР в Україні

Домен	Субдомен	Показник	Джерело даних EIGE	Джерело даних в Україні	Рік збору даних	Значення показника		
						Жінки	Чоловіки	У середньому
Робота	Участь	Рівень зайнятості в еквіваленті повної зайнятості (% населення віком 15+)	EU-LFS	OPC	2021	42,9	56,9	49,3
		Тривалість трудової діяльності (років, населення віком 15+)	EU-LFS	OPC, демографічна статистика	2021	29,0	31,5	30,3
	Сегрегація та якість роботи	Частка зайнятих у сферах освіти, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (% зайняте населення віком 15+)	EU-LFS	OPC	2021	26,7	6,1	15,9
		Частка найманих працівників, що мали можливість відпроситися на годину-дві в робочий час для вирішення особистих або сімейних справ (% наймані працівники віком 18+)	EWCS, EWCTS	ОСЕСД	2024	7,7	7,7	7,7
		Індекс кар'єрних перспектив (бали, 0–100)	EWCS	–	2021 ³²	63,0	63,2	63,1
Гроші	Фінансові ресурси	Середньомісячна заробітна плата (євро, ПКС, наймані працівники віком 15+)	Eurostat, SES	Рівень заробітної плати працівників за статтю, віком, освітою та професійними групами	2020	1 516	1 895	1 708
		Середній еквівалентний чистий дохід (євро, ПКС, населення віком 18+)	EU-SILC	ОУЖД	2021	11 700	12 212	11 931
	Економічна ситуація	Частка населення, що не перебуває під загрозою бідності, $\geq 60\%$ медіанного доходу (% населення віком 18+)	EU-SILC	ОУЖД	2021	86,6	87,3	86,8
		S20/S80 квінтільний коефіцієнт доходу (населення віком 18+)	EU-SILC	ОУЖД	2021	27,9	28,5	28,2
Знання	Досягнення та участь	Частка випускників ЗВО (% населення віком 15+)	EU-LFS	OPC	2021	49,0	39,9	44,9
		Частка населення, залученого до формальної або неформальної освіти та навчання (% населення віком 15+)	EU-LFS	OPC	2021	7,7	9,4	8,5
	Сегрегація	Частка студентів ЗВО у сферах освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення, гуманітарних наук і мистецтва (% населення віком 15+)	Eurostat, Education statistics	ЄДЕБО	2021	41,8	16,7	30,2

³² Середнє значення за 11 східноєвропейськими країнами-членами ЄС: Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Хорватія, Чехія.

Домен	Субдомен	Показник	Джерело даних EIGE	Джерело даних в Україні	Рік збору даних	Значення показника		
						Жінки	Чоловіки	У середньому
Час	Діяльність із догляду	Частка населення, яке щодня доглядає та навчає своїх дітей чи онуків, людей похилого віку чи людей з особливими потребами (% , населення віком 18+)	EIGE' survey on unpaid care	ОСЕСД	2024	33,4	19,1	26,7
		Частка населення, що кожного дня займається приготуванням їжі або хатньою працею (% , населення віком 18+)	EIGE' survey on unpaid care	Омнібус KMIC	2024	80,0	62,5	71,9
	Громадська діяльність	Частка працівників, які займаються спортом, залучені до культурної діяльності або розваг поза домом, щодня або принаймні кілька разів на тиждень (% , наймані працівники віком 18+)	EIGE' survey on unpaid care	Омнібус KMIC	2024	22,3	18,6	20,3
		Частка працівників, залучених до волонтерської чи благодійної діяльності принаймні раз на місяць (% , наймані працівники віком 18+)	EIGE' survey on unpaid care	Омнібус KMIC	2024	57,7	54,4	56,0
Вплив	Політичний	Частка міністрів (%)	EIGE, Gender Statistics Database, WMID	КМУ	2020-2022	18,8	81,2	... ³³
		Частка депутатів Верховної Ради України (%)	EIGE, Gender Statistics Database, WMID	ВРУ	2020-2022	20,5	79,5	-
		Частка депутатів місцевих органів влади (%)	EIGE, Gender Statistics Database, WMID	Місцеві ради (за запитом)	2020	37,2	62,8	-
	Економічний	Частка членів правлінь найбільших котируваних компаній, членів наглядових рад або рад директорів (%)	EIGE, Gender Statistics Database, WMID	Vox Ukraine (Офіційні сайти компаній та річні звіти про діяльність, у т. ч. за запитом)	2021-2022	21,3	78,8	-
		Частка членів правління центрального банку (%)	EIGE, Gender Statistics Database, WMID	НБУ	2020-2022	14,8	85,2	-
	Соціальний	Частка членів правління організацій, що фінансують дослідження (%)	EIGE, Gender Statistics Database, WMID	НФДУ, НАНУ	2020-2022	17,2	82,8	-
		Частка членів правління та наглядової ради в державних телерадіомовних організаціях (%)	EIGE, Gender Statistics Database, WMID	НСТУ	2020-2022	34,8	65,2	-
		Частка членів вищого керівного органу національних організацій олімпійських видів спорту (%)	EIGE, Gender Statistics Database, WMID	НОКУ	2020-2022	18,3	81,7	-

³³ Показники сфери «Вплив» представлені частками, сума яких становить 100%, тому середнє значення для них не розраховується.

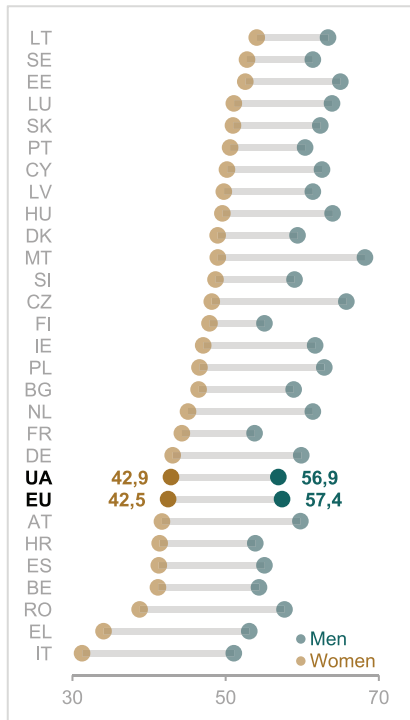
Домен	Субдомен	Показник	Джерело даних EIGE	Джерело даних в Україні	Рік збору даних	Значення показника		
						Жінки	Чоловіки	У середньому
Здоров'я	Статус	Самооцінка здоров'я, добре або дуже добре (% населення віком 18+)	EU-SILC	ОУЖД	2021	37,7	49,6	43,1
		Очікувана тривалість життя при народженні (років)	Eurostat	Держстат, демографічна статистика	2021	74,4	65,2	69,8
		Роки здорового життя при народженні (років)	Eurostat	WHO Global Health Observatory data repository	2019	67,8	60,6	64,3
	Поведінка	Частка населення, яке не курить і не споживає алкоголь у шкідливий спосіб (% населення віком 18+)	EHIS	Омнібус KMIC	2024	58,9	29,9	45,7
		Частка населення, яке займається фізичною активністю та/або споживає фрукти та овочі (% населення віком 18+)	EHIS	Омнібус KMIC	2024	67,6	66,6	67,2
	Доступ	Частка населення, яке не має незадоволених потреб у медичному огляді (% населення віком 18+)	EU-SILC	Омнібус KMIC	2024	89,3	92,4	90,7
		Частка населення, яке не має незадоволених потреб у стоматологічному огляді (% населення віком 18+)	EU-SILC	Омнібус KMIC	2024	89,3	90,6	89,9

Додаток 2. Розподіл значень показників, що використовуються для розрахунку ІГР у країнах-членах ЄС та в Україні

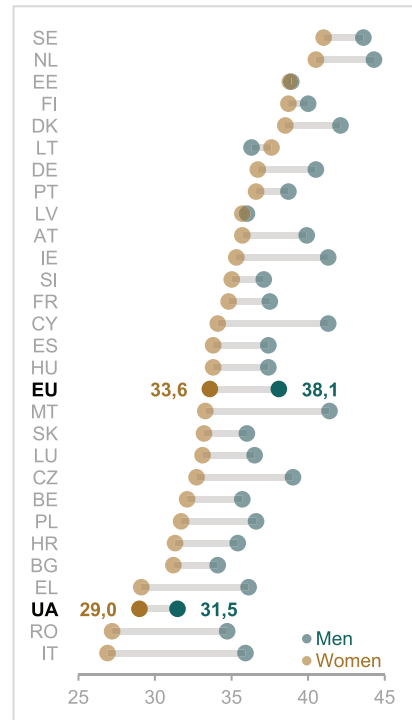
2.1. ПОКАЗНИКИ ДОМЕНУ «РОБОТА»

Субдомен «Участь»

Рівень зайнятості в еквіваленті повної зайнятості (% , населення віком 15+)

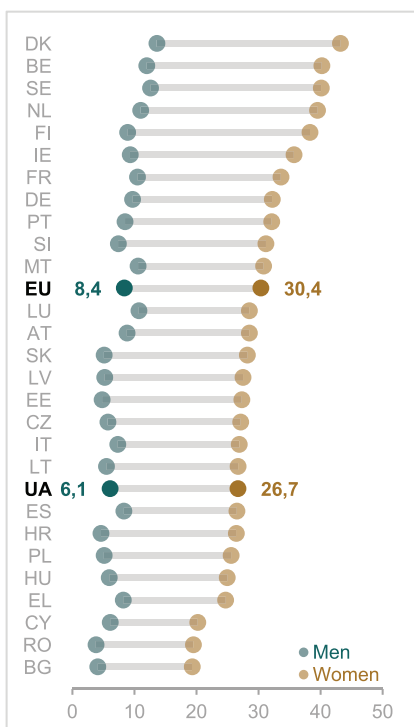

Тривалість трудової діяльності (років, населення віком 15+)

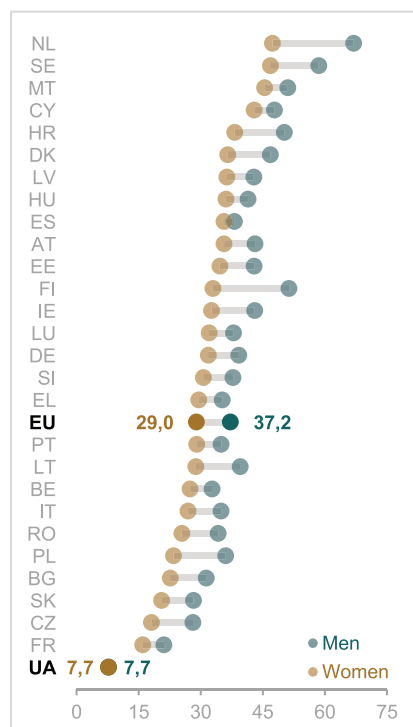

Субдомен «Сегрегація та якість роботи»

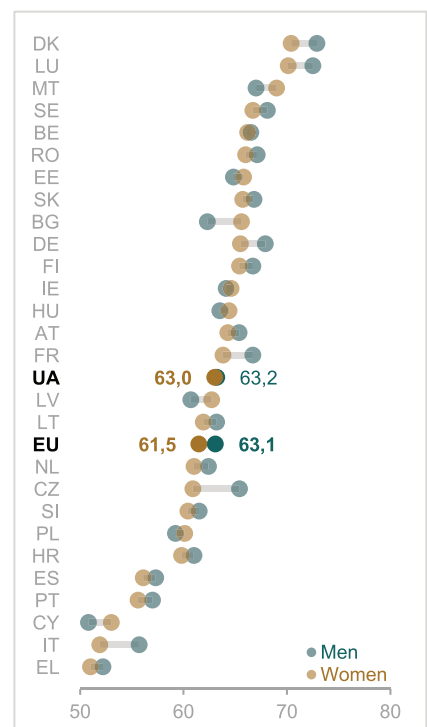
Частка зайнятих у сферах освіти, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (% , зайняте населення віком 15+)

Частка найманих працівників, що мали можливість відпроситися на годину-дві в робочий час для вирішення особистих або сімейних справ (% , наймані працівники віком 18+)

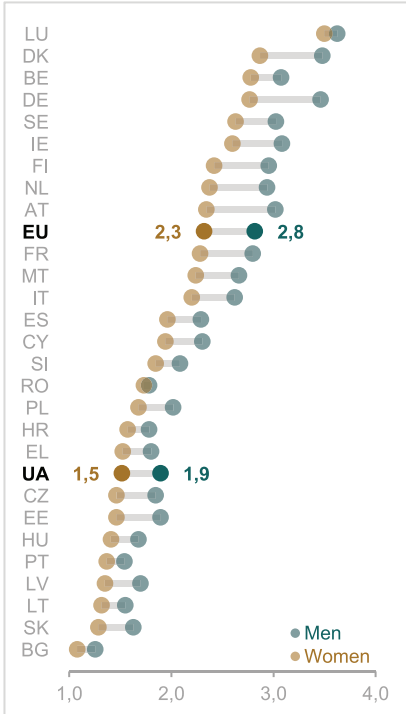
Індекс кар'єрних перспектив (бали, 0–100)

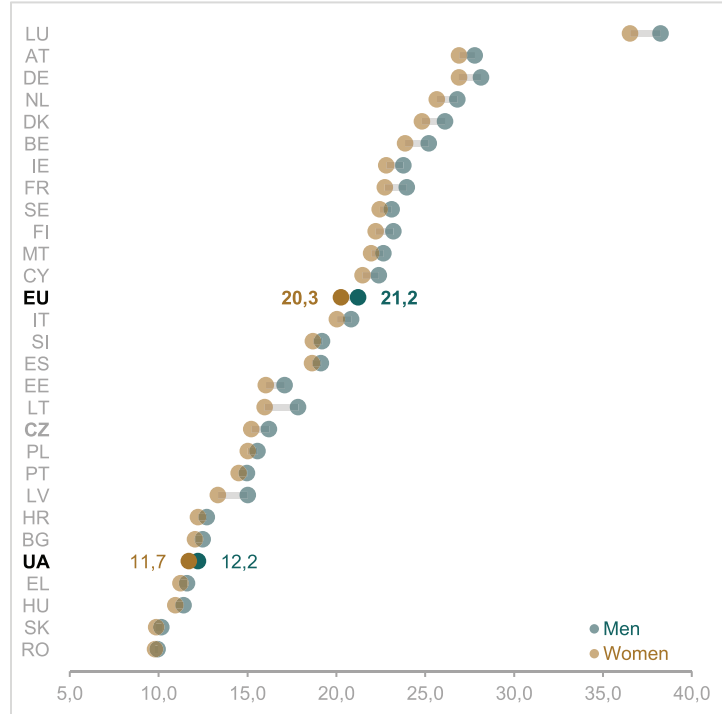
2.2. ПОКАЗНИКИ ДОМЕНУ «ГРОШІ»

Субдомен «Фінансові ресурси»

Середньомісячна заробітна плата
(тис. євро, ПКС, наймані
працівники віком 15+)

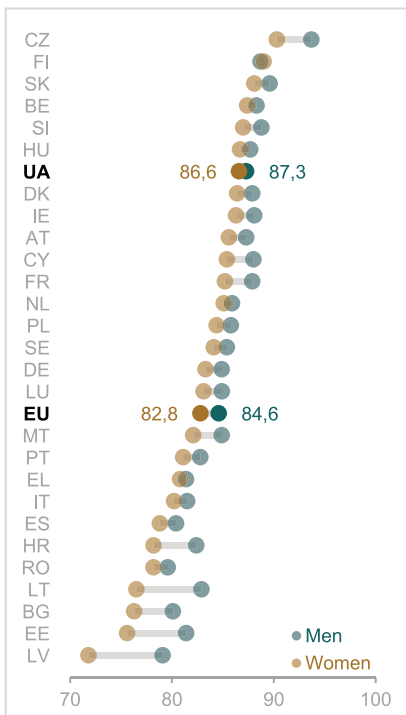

Середній еквівалентний чистий дохід
(тис. євро, ПКС, населення віком 18+)

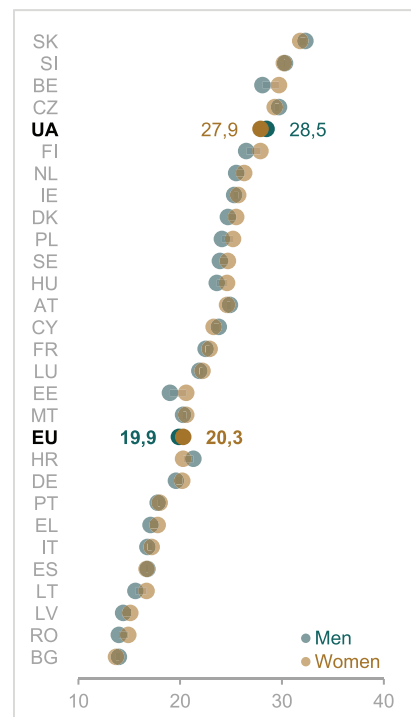

Субдомен «Економічна ситуація»

Частка населення, що не перебуває під загрозою
бідності, $\geq 60\%$ медіанного доходу
(%, населення віком 18+)

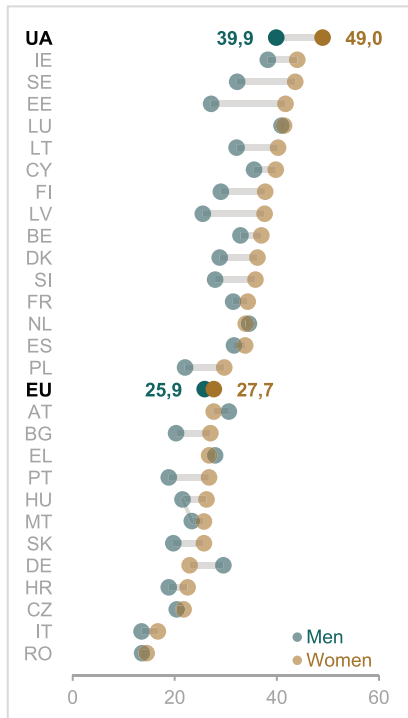
S20/S80 квінтільний коефіцієнт доходу
(населення віком 18+)

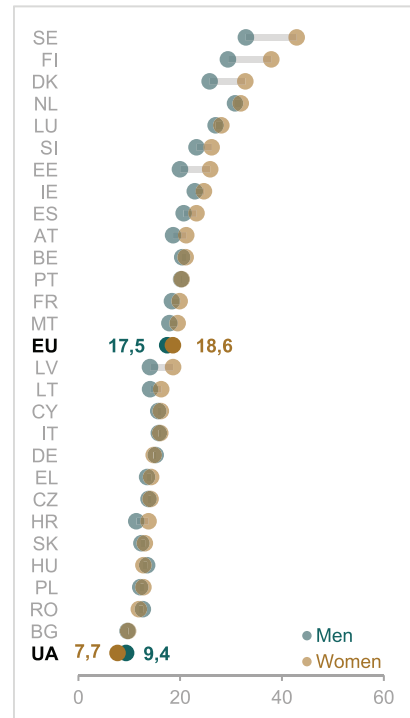
2.3. ПОКАЗНИКИ ДОМЕНУ «ЗНАННЯ»

Субдомен «Досягнення та участь»

Частка випусників закладів вищої освіти (% , населення віком 15+)

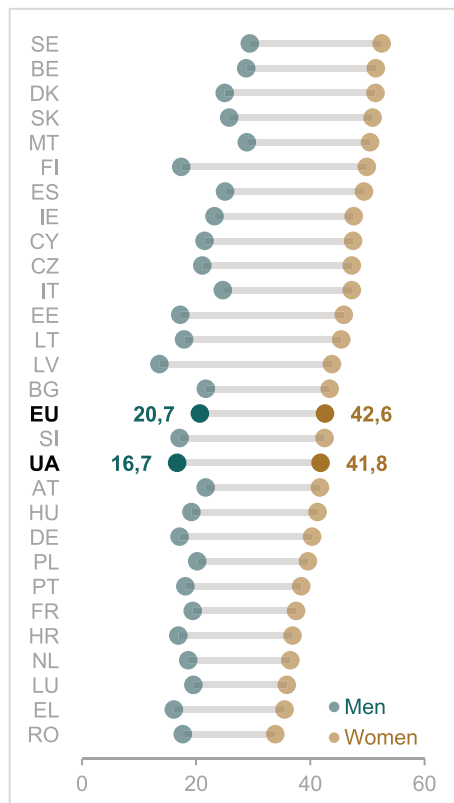

Частка населення, залученого до формальної або неформальної освіти та навчання (% , населення віком 15+)

Субдомен «Сегрегація»

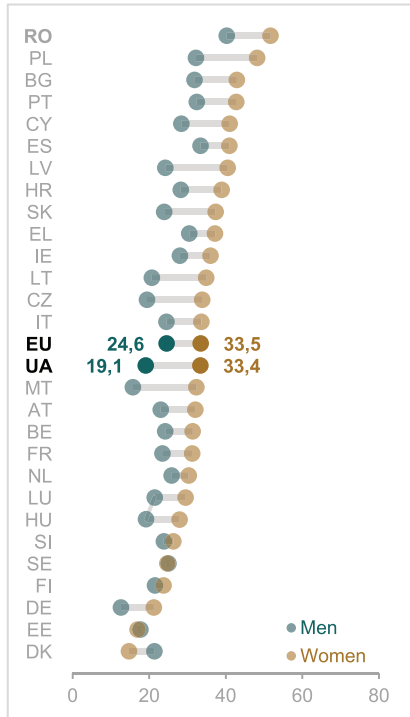
Частка студентів ЗВО у сферах освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення, гуманітарних наук і мистецтва (% , населення віком 15+)

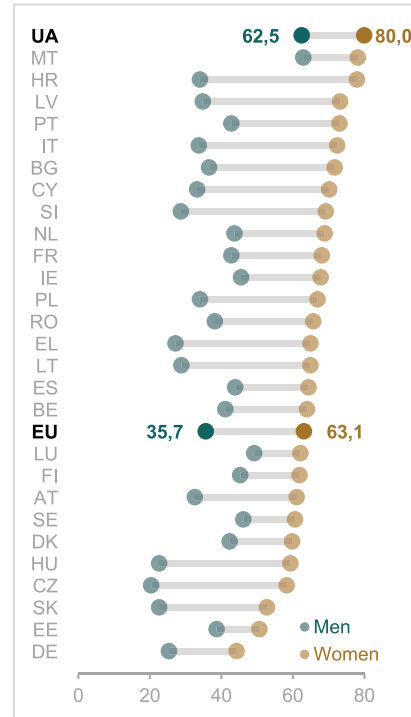
2.4. ПОКАЗНИКИ ДОМЕНУ «ЧАС»

Субдомен «Діяльність із догляду»

Частка населення, яке щодня доглядає та навчає своїх дітей чи онуків, людей похилого віку чи людей з особливими потребами (% населення віком 18+)

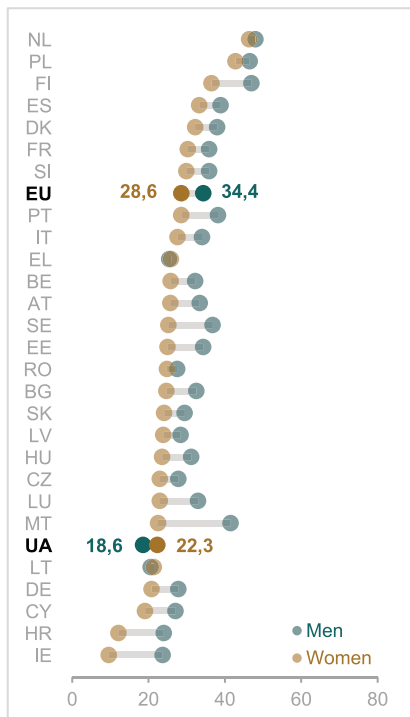

Частка населення, що кожного дня займається приготуванням їжі або хатньою працею (% населення віком 18+)

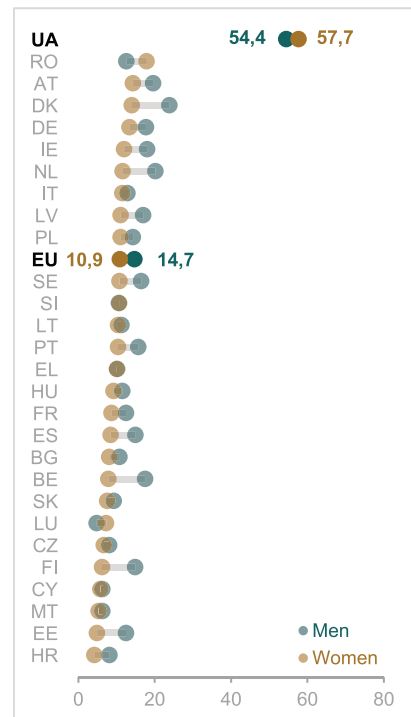

Субдомен «Громадська діяльність»

Частка працівників, які займаються спортом, залучені до культурної діяльності або розваг поза домом, щодня або принаймні кілька разів на тиждень (% наймані працівники віком 18+)

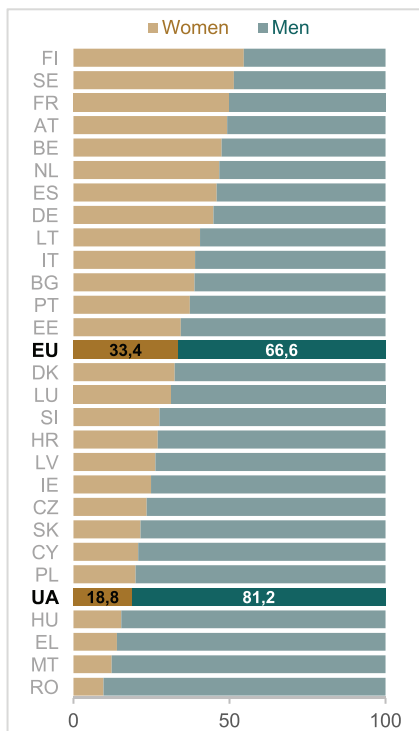
Частка працівників, залучених до волонтерської чи благодійної діяльності принаймні раз на місяць (% наймані працівники віком 18+)

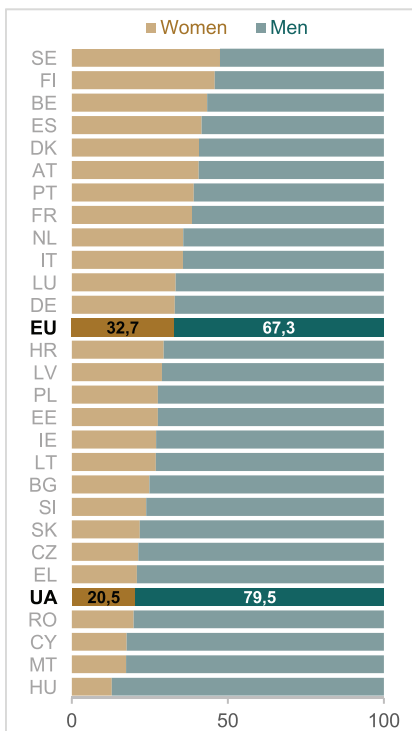
2.5. ПОКАЗНИКИ ДОМЕНУ «ВПЛИВ»

Субдомен «Політичний»

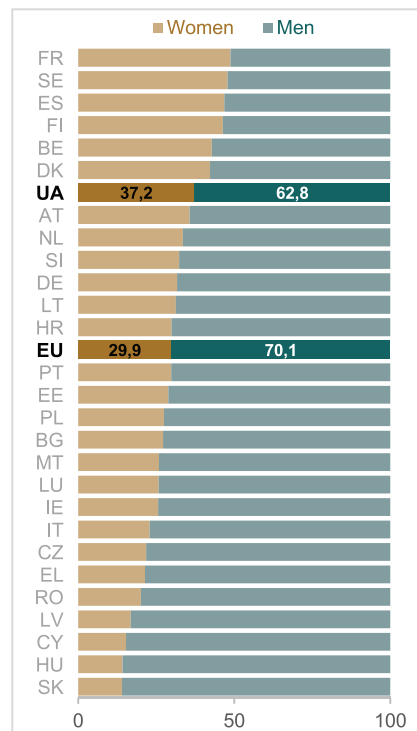
Частка міністрів (%)

Частка депутатів Верховної Ради України (%)

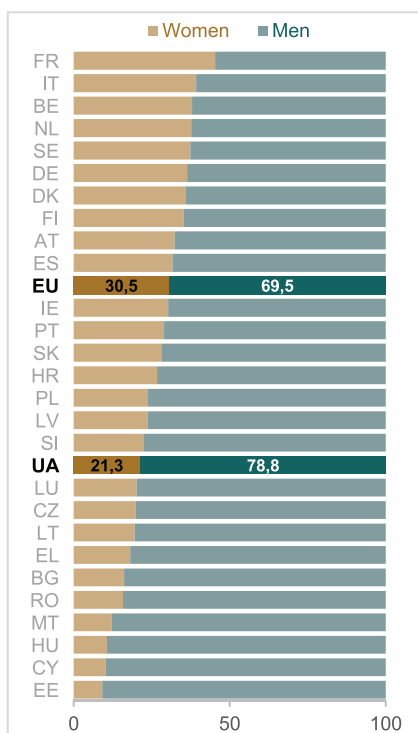

Частка депутатів місцевих органів влади (%)

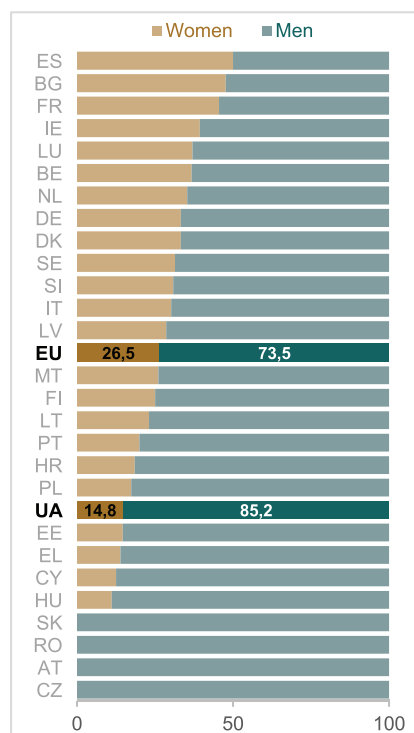

Субдомен «Економічний»

Частка членів правління найбільших котируваних компаній, членів наглядових рад або рад директорів (%)

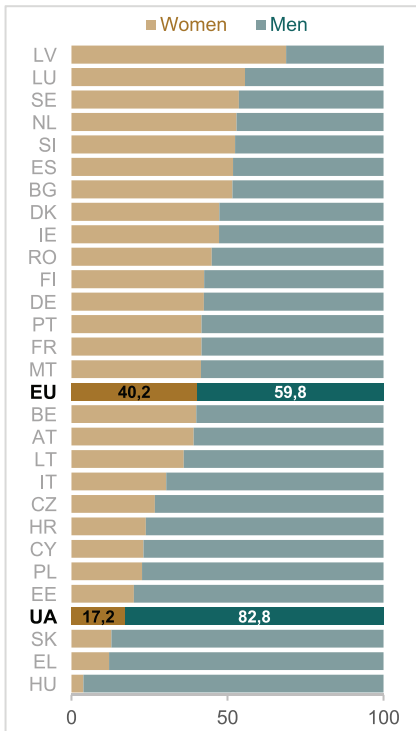

Частка членів правління центрального банку (%)

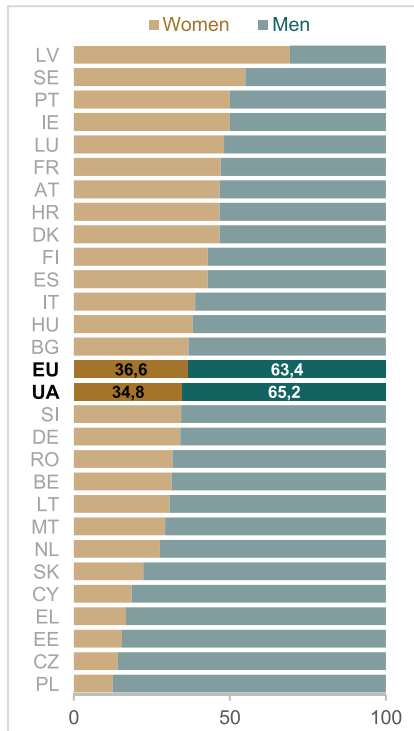

Субдомен «Соціальний»

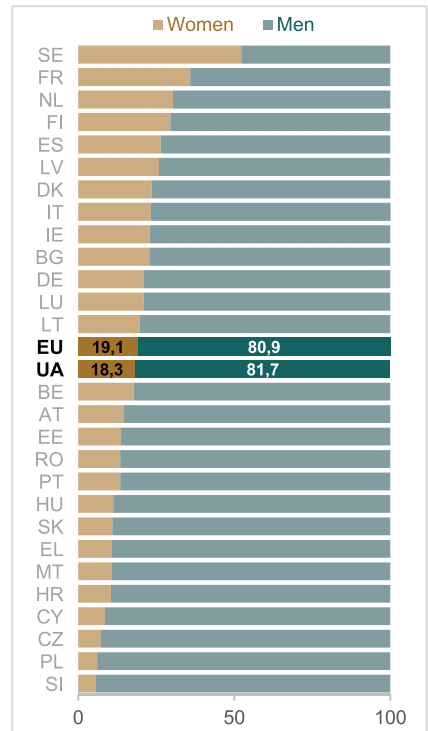
Частка членів правління організацій, що фінансують дослідження (%)

Частка членів правління та наглядових рад в державних телерадіомовних організаціях (%)

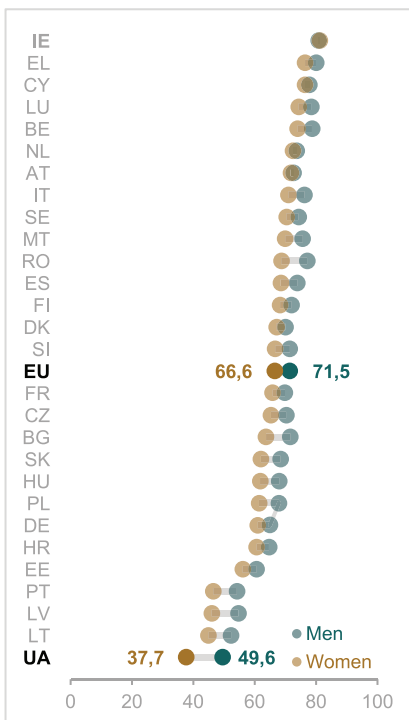
Частка членів вищого керівного органу національних організацій олімпійських видів спорту (%)

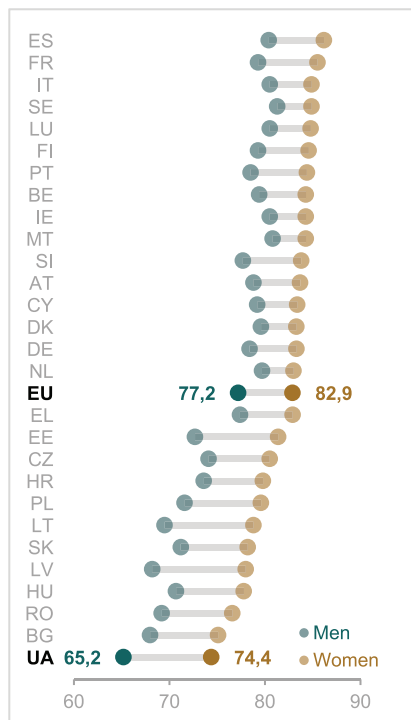
2.6. ПОКАЗНИКИ ДОМЕНУ «ЗДОРОВ'Я»

Субдомен «Статус»

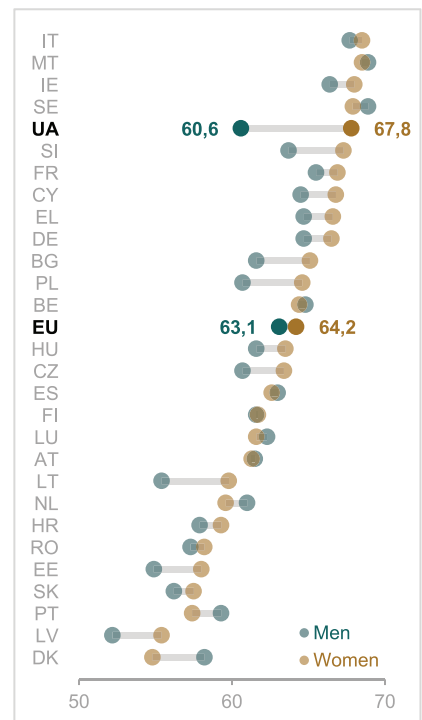
Самооцінка здоров'я, добре або дуже добре (%), населення віком 18+

Очікувана тривалість життя при народженні (років)

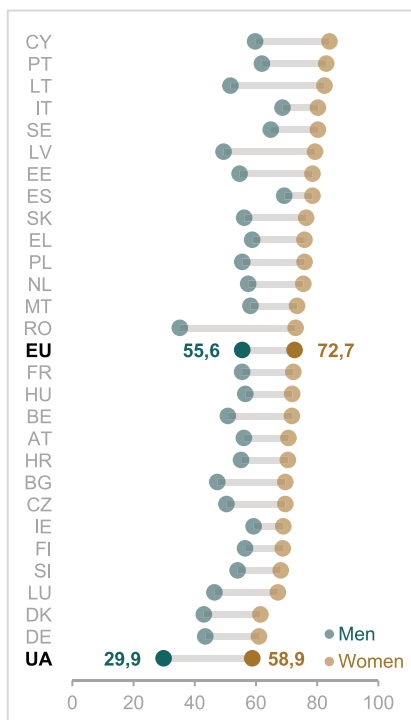

Роки здорового життя при народженні (років)

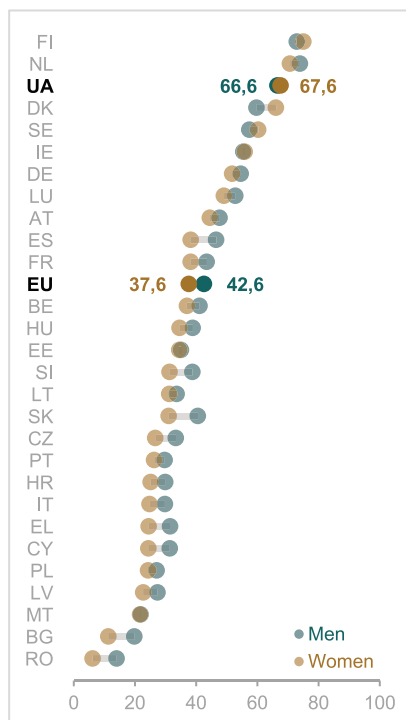

Субдомен «Поведінка»

Частка населення, яке не курить і не споживає алкоголь у шкідливий спосіб (% населення віком 18+)

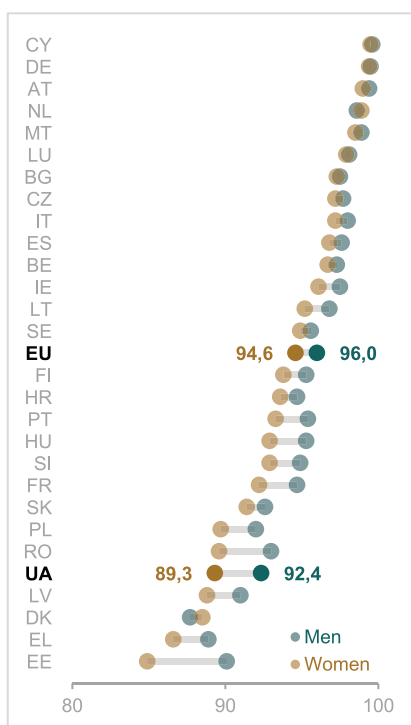

Частка населення, яке займається фізичною активністю та/або споживає фрукти та овочі (% населення віком 18+)

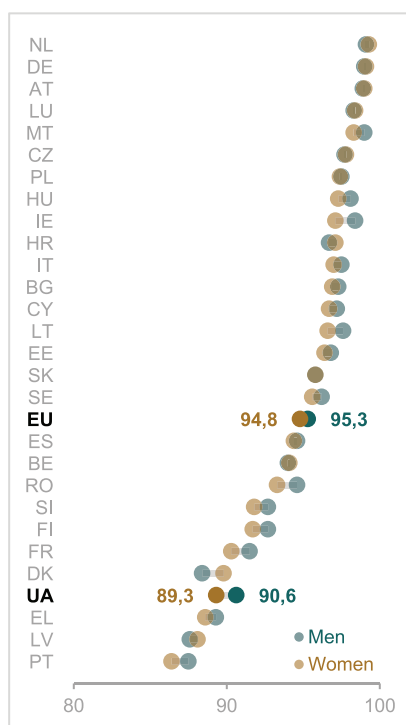

Субдомен «Доступ»

Частка населення, яке не має незадоволених потреб у медичному огляді (% населення віком 18+)

Частка населення, яке не має незадоволених потреб у стоматологічному огляді (% населення віком 18+)

Український Жіночий Фонд

www.uwf.org.ua